

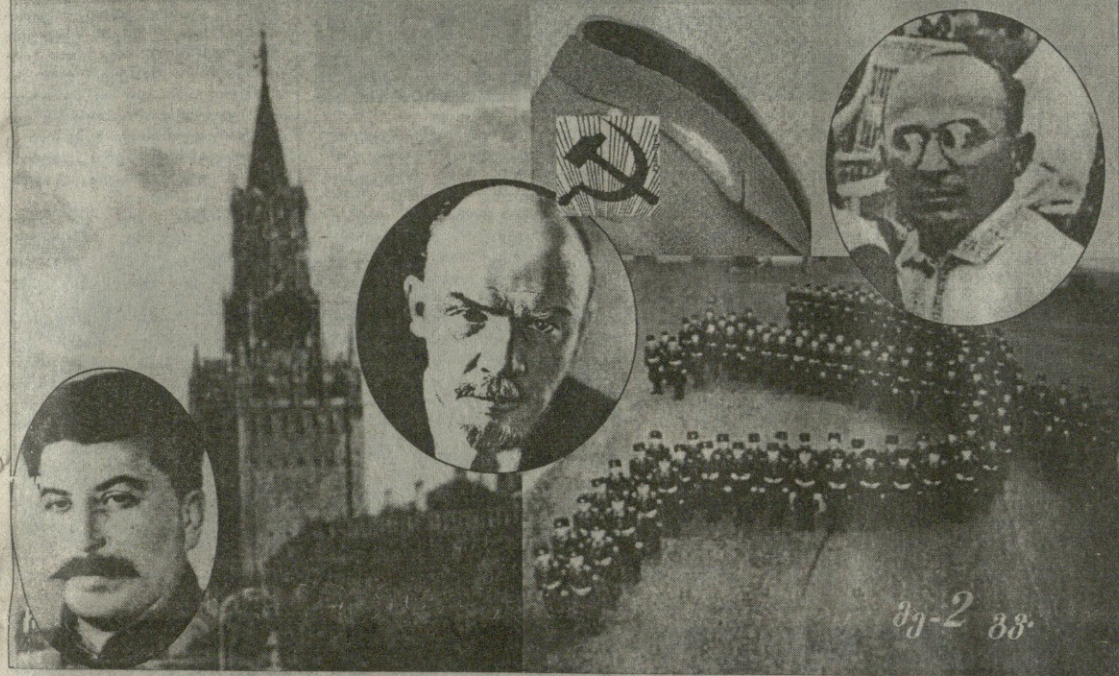
საქართველო

პროვზული თავისუფლების ზრით - პროვზული თავისუფლების ზრით - პროვზული თავისუფლების ზრით

პროვზული თავისუფლების ზრით

საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გაზეთი. გამოდის სამშაბათობით №67 (1697) 24 - 30 ნოემბერი. 1998წ. ღირსი 50 თეთრი

„თქვენ კალიან ცოგა რაოდენობის ხელს სვრებთ“, ანუ იგვიჩიის ჯარი საბოლოოდ უნდა გავიღოს საქართველოდან

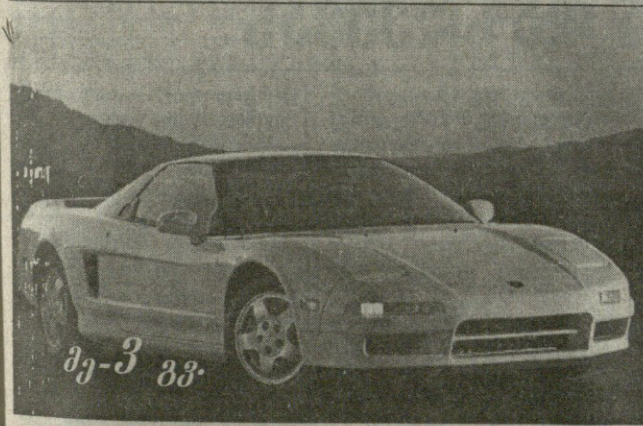

მე-2 გვ.

«უმრავლესობის» გადაგდება ნკიპურტიტაც შეიძლება

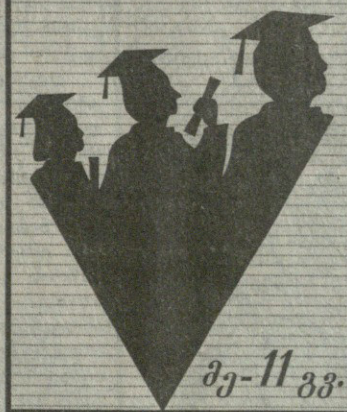
მე-2 გვ.

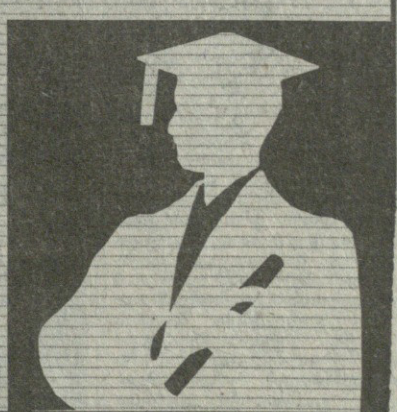
მე-3 გვ.

ჩინოსანის ავტობრანსპორტით მოსახურებაზე 25 მილიონი ლარი ინარჯება

ვისთან ვეკავოთ უზენაეს სასამართლოში „მართალი“ სამართალი?

მე-11 გვ.

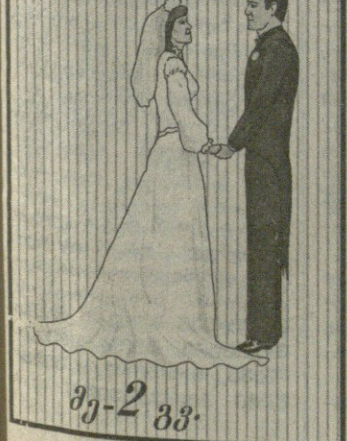

რას უნყოგს ჩვენი მთავრობა ხელს - განქორწინებას თუ დაქორწინებას?

კოვენტარი პრეზიდენტის 10 და 17 ნოემბრის რადიო-ინტერვიუზე მე-4 გვ.

თურქ-სელჩუკ-ოღუზები და საქართველო (ისტორია და შედეგები)

„უზენაის ნაგება“ და სოგუნნი გეცნიერნი მე-5 გვ.

მე-2 გვ.

ხმა ხელხიდან რა ხდება! ვის ენდოს ქართველი ერი?!... მე-3 გვ.

მე-6 გვ.

მე-9 გვ.

„უპრავლესობის“ გადაგდება ნაიკურტიმას შეიქცა

გოლო დღეების მოვლენებიდან გამომდინარე, არჩევნების თვალსაზრისით კოოპერაციის გზაზე დასრულებულია არჩევნების სპირატი. არჩევნები უკვე დასრულებულია და ბიძინა ივანიშვილის ხელმძღვანელობის ხელისუფლება დასრულდა.

ბუნებრივად გინებდა კითხვები: სადა აქვს საფუძველი დღევანდელ ჩვენს ეკონომიკურ სიღატაკს, დაკარგულ მინა-წყალს? უმიზეზოდ არაფერი არ ხდება. მიზეზიდან გამომდინარეობს შედეგი ერთ-ერთ მიზეზად შეიძლება ჩათვალოს რუსეთის მიერ, როგორც პრევილი (1801), ისე მეორედ დაპყრობა (1921), აგრეთვე ზღვარგადაცილებული ტოლერანტობა, უცხო ტომისათვის ზედმეტი უფლებების მინიჭება საკუთარი ერის შევიწროების ხარჯზე, ზღვარგადაცილებული ზეობა, სკამისთვის ბრძოლა სახელმწიფოებრიობის-ეროვნული მეობის, ეროვნული ცნობიერების დაბალი დონე. ამიტომ წერდა არჩილ მეფე: „ხანთა სჭირთ ესე ქართველთა დიდთა და გინა მცირეთა, აზვადებდნენ, იტყვიან, უჩემით ვით იმღერეთა“.

ზოგიერთი იმპროვიზაციული ადრენალინიკული ტრაქტატი სელი მოხერხდა. ასე მსჯელობს პოეტო მუხრან მაჭავარიანი: „გრანტი-სამი ნორმალური ნეს აკლამაში, თავისუფლება ერს საკუთარს ვინც განუბოძა; მიუხედავად ამისა, მრავლად არიან როგორც რუსოლოგები, ასევე სტალინიზმები. სამწუხაროდ, მონობაში დაბადებული და აღზრდილი მწელად ხდება, რომ ეს მონაა.“

იმპერიული მონობა გამოდგება ქართველი კაცის ეროვნული ცნობიერებაზე. რუსებმა ყველა დანაშაული სტალინსა და ბერიას გადააბრალეს და ქართველი ერის სალანძღავად ხშირად იყენებენ მათ სახელს.

დამნაშავე იყო მაშინდელი პოლიტიკოსი შემაღვანლობა, დამნაშავენი იყვნენ „დიდი“ ილინი და მისი ხელქვეითნი.

სისასტიკე იმპერიის დამახასიათებელი ნიშანთვისებაა. ამ ნიშანთვისების შესახებ მოგვიხსენიებენ თვით რუსი ავტორები.

რევოლუციური ტერორი დროებით მოვლენა, მაგრამ სახელმწიფო ტერორიზმი, რომელიც განუწყვეტილებელი ვითარდება, სულ სხვაა. ტერორი იყო საბჭოთა იმპერიის სახელმწიფო პოლილექციონი.

ლენინის ტერორიზმი და დინამიკა მხოლოდ სტალინის ტერორიზმი — რადგან იგი რუსი არ იყო.

1917 წლის 25 ოქტომბერს II ყრილობამ კამენევის წინადადებით გააუქმა სოციალისტური დასჯა. ლენინი ამან აღაშფოთა: „ისუფლება, სისუფლება, ნუთუ ფიქრობენ, რომ შეიძლება მოახდინო რევოლუცია დახვრეტების გარეშე?“ ლენინმა

დიდის ბატონმა აკაკიმ). ამის შესახებ არის ლეგენდები. ზოგს გამოჰყავს ციფრიდან 110. სინამდვილეში X-XI საუკუნეებიდან გაჩნდა, არაბული სიტყვიდან — ასათ, რაც ლომს ნიშნავს. ცნობილია, რომ პერეთში იყვნენ გიშის ერისთავები, მაგ: გრიგორ ასათისძე. თამარის ეოქსიდე საკმაოდ დიდი გავლენა ჰქონდათ. ძირითადად არიან დასავლეთში გადასული ლეჩხუმელი ასათიანები. ცნობილია ასათიანების გვარიც.

ძირითადად რომელ მხარეში არიან? — უფრო მეტად დასავლეთში, არსებობენ მეგრელი და გურული ასათიანები.

დაბოლოების მიხედვით სვანურთანა და შეიქცა? — ძირითადად არ აქვს, მაგრამ სვანურ გაგრძელება მესამე გვერდზე

„თქვენ კალიან სოტა რაოდენობის ხალხს ხვრატთ...“ ანუ იოჰანის ჯარი საბოლოოდ უნდა გავიდას საქართველოდან

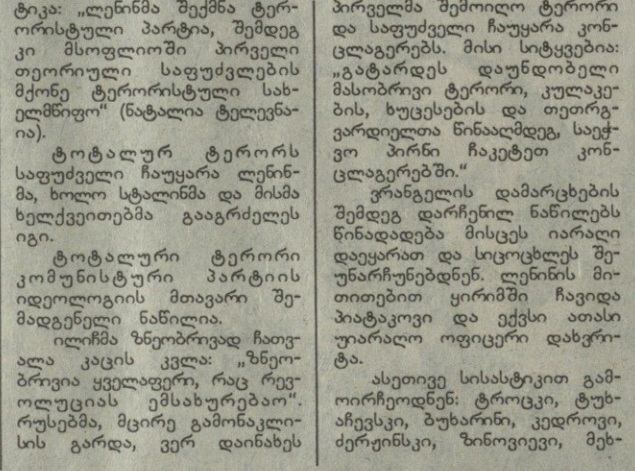
ტოტალური ტერორის კომუნისტური პარტიის დიქტატურული მეთოდი, რომელიც სოციალისტური რევიზიონის მიზნების მიხედვით გამოიყენებოდა, საბოლოოდ უნდა გავიდეს საქართველოდან. იოჰანის ჯარი საბოლოოდ უნდა გავიდეს საქართველოდან. ეს არის საქართველოს ხალხის ზღვიანობისთვის და სულისთვის უმნიშვნელო საკითხი.

საქართველოს ხალხს უნდა გაეზარდოს თავისუფალი კონსტიტუციური რესპუბლიკის ძირითადი პრინციპები, რომელიც უნდა დაიცავდეს ქვეყნის სუვერენიტეტს და ადამიანის უფლებებს.

საქართველოს ხალხს უნდა გაეზარდოს თავისუფალი კონსტიტუციური რესპუბლიკის ძირითადი პრინციპები, რომელიც უნდა დაიცავდეს ქვეყნის სუვერენიტეტს და ადამიანის უფლებებს.

საქართველოს ხალხს უნდა გაეზარდოს თავისუფალი კონსტიტუციური რესპუბლიკის ძირითადი პრინციპები, რომელიც უნდა დაიცავდეს ქვეყნის სუვერენიტეტს და ადამიანის უფლებებს.

საქართველოს ხალხს უნდა გაეზარდოს თავისუფალი კონსტიტუციური რესპუბლიკის ძირითადი პრინციპები, რომელიც უნდა დაიცავდეს ქვეყნის სუვერენიტეტს და ადამიანის უფლებებს.

საქართველოს ხალხს უნდა გაეზარდოს თავისუფალი კონსტიტუციური რესპუბლიკის ძირითადი პრინციპები, რომელიც უნდა დაიცავდეს ქვეყნის სუვერენიტეტს და ადამიანის უფლებებს.

რას უნებოს ხელს ჩვენი მთავრობა — განქორწინებას თუ დაქორწინებას?

დაახლოებით ათი წლის წინ, ახლა უკვე „ავადსახსენებელი“ კომუნისტების პერიოდში, ტოტალიტარული რეჟიმის მიუხედავად, ხალხისათვის ბევრი სასიკეთო რამ კეთდებოდა. მაგ: მიმდინარეობდა ოჯახების შექმნის ძლიერი აგენტურა-პროპაგანდა. ახალმეუღლეებებს სახელმწიფო ასაჩუქრებდა. დიდი ყურადღება ექცეოდა მრავალშვილიან ოჯახებსაც. ზოგიერთს დღესაც გავსოფის, თუ როგორ ასაჩუქრებდნენ მათ მანქანებითა და კეთილმოწყობილი ბინებით. სამწუხაროდ, ეს ტენდენცია სერიოზულად გაქრა. ირეკლება უკიდურესად დათქვიპოვნა და დაიარსება და სახელმწიფოშიც დაკარგა ადამიანურ ღირსების სურვილის სურვილი.

ტრაგიკული მიკრო პარადოქსი, რომელიც საბჭოთა სისტემის ყოფილი, მომავალი მემკვიდრე ალმაზინენ ხოლმე, ესაა ერთად ცხოვრების, ოჯახის რჩენის და შვილების მოვლა-პატრონობის მიზნი. ამიტომაც ცხოვრება და ახლობლების გამოცდილება გვასწავლის, რომ წინასწარ ყველაფერი გათვალისწინებული არის. თუკი დღეს ვინმე დაქორწინებას განაწყვეტს, აუცილებლად უნდა აქონდეს აუცილებელი სახსრები, რომელიც შეუძლებს მასთან არის დაკავშირებული.

ალსანიშნავია, რომ 10 ლარი წარმოადგენს ახალმეუღლეს, რომელსაც იხდის ახლადმეუღლეები წვეთილი საქორწინო რეგისტრაციის დროს. ამის გარდა კიდევ ბევრი ნიუანსი გასათვალისწინებელია.

დაახლოებით ათი წლის წინ, ახლა უკვე „ავადსახსენებელი“ კომუნისტების პერიოდში, ტოტალიტარული რეჟიმის მიუხედავად, ხალხისათვის ბევრი სასიკეთო რამ კეთდებოდა. მაგ: მიმდინარეობდა ოჯახების შექმნის ძლიერი აგენტურა-პროპაგანდა. ახალმეუღლეებებს სახელმწიფო ასაჩუქრებდა. დიდი ყურადღება ექცეოდა მრავალშვილიან ოჯახებსაც. ზოგიერთს დღესაც გავსოფის, თუ როგორ ასაჩუქრებდნენ მათ მანქანებითა და კეთილმოწყობილი ბინებით. სამწუხაროდ, ეს ტენდენცია სერიოზულად გაქრა. ირეკლება უკიდურესად დათქვიპოვნა და დაიარსება და სახელმწიფოშიც დაკარგა ადამიანურ ღირსების სურვილის სურვილი.

ტრაგიკული მიკრო პარადოქსი, რომელიც საბჭოთა სისტემის ყოფილი, მომავალი მემკვიდრე ალმაზინენ ხოლმე, ესაა ერთად ცხოვრების, ოჯახის რჩენის და შვილების მოვლა-პატრონობის მიზნი. ამიტომაც ცხოვრება და ახლობლების გამოცდილება გვასწავლის, რომ წინასწარ ყველაფერი გათვალისწინებული არის. თუკი დღეს ვინმე დაქორწინებას განაწყვეტს, აუცილებლად უნდა აქონდეს აუცილებელი სახსრები, რომელიც შეუძლებს მასთან არის დაკავშირებული.

ალსანიშნავია, რომ 10 ლარი წარმოადგენს ახალმეუღლეს, რომელსაც იხდის ახლადმეუღლეები წვეთილი საქორწინო რეგისტრაციის დროს. ამის გარდა კიდევ ბევრი ნიუანსი გასათვალისწინებელია.

დაახლოებით ათი წლის წინ, ახლა უკვე „ავადსახსენებელი“ კომუნისტების პერიოდში, ტოტალიტარული რეჟიმის მიუხედავად, ხალხისათვის ბევრი სასიკეთო რამ კეთდებოდა. მაგ: მიმდინარეობდა ოჯახების შექმნის ძლიერი აგენტურა-პროპაგანდა. ახალმეუღლეებებს სახელმწიფო ასაჩუქრებდა. დიდი ყურადღება ექცეოდა მრავალშვილიან ოჯახებსაც. ზოგიერთს დღესაც გავსოფის, თუ როგორ ასაჩუქრებდნენ მათ მანქანებითა და კეთილმოწყობილი ბინებით. სამწუხაროდ, ეს ტენდენცია სერიოზულად გაქრა. ირეკლება უკიდურესად დათქვიპოვნა და დაიარსება და სახელმწიფოშიც დაკარგა ადამიანურ ღირსების სურვილის სურვილი.

ტრაგიკული მიკრო პარადოქსი, რომელიც საბჭოთა სისტემის ყოფილი, მომავალი მემკვიდრე ალმაზინენ ხოლმე, ესაა ერთად ცხოვრების, ოჯახის რჩენის და შვილების მოვლა-პატრონობის მიზნი. ამიტომაც ცხოვრება და ახლობლების გამოცდილება გვასწავლის, რომ წინასწარ ყველაფერი გათვალისწინებული არის. თუკი დღეს ვინმე დაქორწინებას განაწყვეტს, აუცილებლად უნდა აქონდეს აუცილებელი სახსრები, რომელიც შეუძლებს მასთან არის დაკავშირებული.

ალსანიშნავია, რომ 10 ლარი წარმოადგენს ახალმეუღლეს, რომელსაც იხდის ახლადმეუღლეები წვეთილი საქორწინო რეგისტრაციის დროს. ამის გარდა კიდევ ბევრი ნიუანსი გასათვალისწინებელია.

სრული სახელმწიფოებრივი მხარდაჭერა დაზღვევას

დაზღვევა, რომელშიც ორიგინალურად, გონივრულადაა მოაზრებული საქართველოს საზოგადოებრივი ბაზრის ფორმირებისა და განვითარების ის პრობლემები, რომლებიც თანამედროვე რეალურ ეკონომიკაში წარმოადგინა დაზღვევის გაცემა — 70 ლარი.

საქორწინო ბუქსის ერთი გრ. ოქროს ღირებულება — 8 ლარი.

საქორწინო თავიუბანი — 15-20 ლარი.

საქორწინო ტანსაცმელი — 300-400 ლარი.

„პრაქტიკის“ საქორწინო აქსესუარი — 100 ლარი.

პარკიდან-ერის მომსახურება ბინაში მისვლით — 30-40 ლარი.

ფოტოგადაღება — 50 ლარი და ზევით.

საქორწინო კორტიევი — სამამული წარმოების მანქანით მომსახურება — 1 სთ-ში 30 ლარი. მთელი დღით — 300 ლარი.

ამერიკული ლიმუზინით, მომსახურება — 1 სთ-ში — 70 ლარი.

სადილი ან ვახშამი კაფეში ან რესტორანში — ერთ პერსონაზე — 10 ლარი.

მუსიკალური ანსამბლის დაქირავება — 500 ლარი.

დაზღვევა, რომელშიც ორიგინალურად, გონივრულადაა მოაზრებული საქართველოს საზოგადოებრივი ბაზრის ფორმირებისა და განვითარების ის პრობლემები, რომლებიც თანამედროვე რეალურ ეკონომიკაში წარმოადგინა დაზღვევის გაცემა — 70 ლარი.

საქორწინო ბუქსის ერთი გრ. ოქროს ღირებულება — 8 ლარი.

საქორწინო თავიუბანი — 15-20 ლარი.

საქორწინო ტანსაცმელი — 300-400 ლარი.

„პრაქტიკის“ საქორწინო აქსესუარი — 100 ლარი.

პარკიდან-ერის მომსახურება ბინაში მისვლით — 30-40 ლარი.

ფოტოგადაღება — 50 ლარი და ზევით.

საქორწინო კორტიევი — სამამული წარმოების მანქანით მომსახურება — 1 სთ-ში 30 ლარი. მთელი დღით — 300 ლარი.

ამერიკული ლიმუზინით, მომსახურება — 1 სთ-ში — 70 ლარი.

სადილი ან ვახშამი კაფეში ან რესტორანში — ერთ პერსონაზე — 10 ლარი.

მუსიკალური ანსამბლის დაქირავება — 500 ლარი.

დაზღვევა, რომელშიც ორიგინალურად, გონივრულადაა მოაზრებული საქართველოს საზოგადოებრივი ბაზრის ფორმირებისა და განვითარების ის პრობლემები, რომლებიც თანამედროვე რეალურ ეკონომიკაში წარმოადგინა დაზღვევის გაცემა — 70 ლარი.

საქორწინო ბუქსის ერთი გრ. ოქროს ღირებულება — 8 ლარი.

საქორწინო თავიუბანი — 15-20 ლარი.

საქორწინო ტანსაცმელი — 300-400 ლარი.

„პრაქტიკის“ საქორწინო აქსესუარი — 100 ლარი.

პარკიდან-ერის მომსახურება ბინაში მისვლით — 30-40 ლარი.

ფოტოგადაღება — 50 ლარი და ზევით.

საქორწინო კორტიევი — სამამული წარმოების მანქანით მომსახურება — 1 სთ-ში 30 ლარი. მთელი დღით — 300 ლარი.

ამერიკული ლიმუზინით, მომსახურება — 1 სთ-ში — 70 ლარი.

სადილი ან ვახშამი კაფეში ან რესტორანში — ერთ პერსონაზე — 10 ლარი.

მუსიკალური ანსამბლის დაქირავება — 500 ლარი.

დაზღვევა, რომელშიც ორიგინალურად, გონივრულადაა მოაზრებული საქართველოს საზოგადოებრივი ბაზრის ფორმირებისა და განვითარების ის პრობლემები, რომლებიც თანამედროვე რეალურ ეკონომიკაში წარმოადგინა დაზღვევის გაცემა — 70 ლარი.

საქორწინო ბუქსის ერთი გრ. ოქროს ღირებულება — 8 ლარი.

საქორწინო თავიუბანი — 15-20 ლარი.

საქორწინო ტანსაცმელი — 300-400 ლარი.

„პრაქტიკის“ საქორწინო აქსესუარი — 100 ლარი.

პარკიდან-ერის მომსახურება ბინაში მისვლით — 30-40 ლარი.

ფოტოგადაღება — 50 ლარი და ზევით.

საქორწინო კორტიევი — სამამული წარმოების მანქანით მომსახურება — 1 სთ-ში 30 ლარი. მთელი დღით — 300 ლარი.

ამერიკული ლიმუზინით, მომსახურება — 1 სთ-ში — 70 ლარი.

სადილი ან ვახშამი კაფეში ან რესტორანში — ერთ პერსონაზე — 10 ლარი.

მუსიკალური ანსამბლის დაქირავება — 500 ლარი.

დაზღვევა, რომელშიც ორიგინალურად, გონივრულადაა მოაზრებული საქართველოს საზოგადოებრივი ბაზრის ფორმირებისა და განვითარების ის პრობლემები, რომლებიც თანამედროვე რეალურ ეკონომიკაში წარმოადგინა დაზღვევის გაცემა — 70 ლარი.

საქორწინო ბუქსის ერთი გრ. ოქროს ღირებულება — 8 ლარი.

საქორწინო თავიუბანი — 15-20 ლარი.

საქორწინო ტანსაცმელი — 300-400 ლარი.

„პრაქტიკის“ საქორწინო აქსესუარი — 100 ლარი.

პარკიდან-ერის მომსახურება ბინაში მისვლით — 30-40 ლარი.

ფოტოგადაღება — 50 ლარი და ზევით.

საქორწინო კორტიევი — სამამული წარმოების მანქანით მომსახურება — 1 სთ-ში 30 ლარი. მთელი დღით — 300 ლარი.

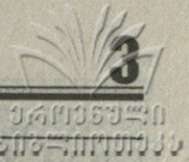
ამერიკული ლიმუზინით, მომსახურება — 1 სთ-ში — 70 ლარი.

სადილი ან ვახშამი კაფეში ან რესტორანში — ერთ პერსონაზე — 10 ლარი.

მუსიკალური ანსამბლის დაქირავება — 500 ლარი.

უნდა აღინიშნოს, რომ განქორწინების დროს პროცესი მიმდინარეობს ყოველგვარი პრობლემებისა და გართულებების გარეშე. სახელმწიფო ბაზრის განქორწინებისთვის სულ 3 ლარი შეადგენს, რის გადახდასაც ცოლქმარი ძალზე იოლად ახერხებს. იბადება კითხვა: კი მაგრამ, რას უწყობს ხელს ჩვენი მთავრობა დაქორწინებას თუ განქორწინებას?

დ. ჩაბრახიძე

ჩინოსანის კომპანიაში საქართველოში საკულტურო მემკვიდრეობის მშენებლობის პროექტი

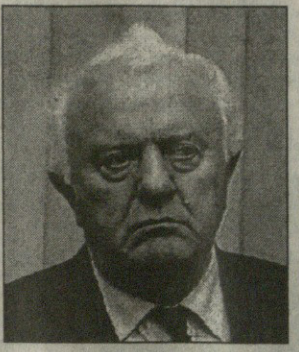
ჩინოსანის კომპანიაში საქართველოში საკულტურო მემკვიდრეობის მშენებლობის პროექტი

ჩინოსანის კომპანიაში საქართველოში საკულტურო მემკვიდრეობის მშენებლობის პროექტი. ჩინოსანის კომპანიაში საქართველოში საკულტურო მემკვიდრეობის მშენებლობის პროექტი. ჩინოსანის კომპანიაში საქართველოში საკულტურო მემკვიდრეობის მშენებლობის პროექტი.

ჩინოსანის კომპანიაში საქართველოში საკულტურო მემკვიდრეობის მშენებლობის პროექტი. ჩინოსანის კომპანიაში საქართველოში საკულტურო მემკვიდრეობის მშენებლობის პროექტი. ჩინოსანის კომპანიაში საქართველოში საკულტურო მემკვიდრეობის მშენებლობის პროექტი.

ჩა სდებია? ვის ენდოს ქართველი ეკი?

ნუთუ მეოცე საუკუნის ბოლოს ხელისუფლებამ მრავალტანჯული საქართველო ქართველ ერთან ერთად განირა?

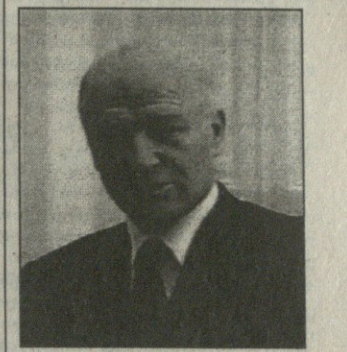

მაგრამ ფაქტები? ფაქტები ხომ საქართველოს დაშლასა და ქართველთა გენოციდს ამტკიცებენ. ის, რაც არსებულმა ხელისუფლებამ ჯერ კიდევ ვერ შეძლო (შეგნებულად თუ შეუგნებლად) ერისა და ქვეყნის დაქვეითებასა და დაშლის საქმეში, ბოლომდე საქმის მიყვანას გვირდ-

ება აგერ მეორე ქართველი, დიდი მამულიშვილის — მემედ აბაშიძის სახელს ამოფარებული საპრეზიდენტო ნაბიჯისათვის რომ ემზადება და ამ მზადების პროცესში ქართველ ერს საქართველოს ერთგულებაში გვეფიცება; რუსებს გულში ისუტებს; სომხებს მრავალსაუკუნოვან ოცნებას და ვაზგენის დანაბარებს უსრულებს; თურქებს ტორღოს ჰიდროელექტროსადგურის აშენებისათვის გვერდში უდგება და თან მსგავსად დღევანდელი ჩვენი პრეზიდენტისა, საერთაშორისო აღმშენებლისა და მსოფლიოში ყველაზე დიდი დემოკრატიის სახელს ირგებს და იმშვენებს ქართველთა დაცემისა და გენოციდის ხარჯზე.

ქვეყნისათვის ვინ უფრო მოიგებთ საქართველოს ნოყიერ მიწას შეკედლებულ უმაღლეს უცხო ტომთა გულს საკუთარი ერის — ქართველი ერის განადგურებით და ძარცვით პრეზიდენტის საფარძლის დაპატრონებისათვის მხარდასაჭერად.

ნებული, ყოველი მხრიდან შევიწროებული ქართველი ერო გთხოვთ:

რეგიონი მოქალაქე ელენა, დიასახლისი.

ბოდა არასაბიუჯეტო ორგანიზაციების ამუშავებას, დღეს უკვე მოხსენიებულია დასაქმების უამრავი პრობლემა და მოგვარდებობა სოციალური პირობებიც.

ბოდა არასაბიუჯეტო ორგანიზაციების ამუშავებას, დღეს უკვე მოხსენიებულია დასაქმების უამრავი პრობლემა და მოგვარდებობა სოციალური პირობებიც. ბოდა არასაბიუჯეტო ორგანიზაციების ამუშავებას, დღეს უკვე მოხსენიებულია დასაქმების უამრავი პრობლემა და მოგვარდებობა სოციალური პირობებიც.

„საქართველოს“ გადაგდება ნაიპურტიტას შეიქვება

მეორე გვერდიდან

ძველ დოკუმენტებში ის-სენებიან. პირველ რიგში რომელ ტრადიციას აღადგენდით?

მაგრამ ფაქტები? ფაქტები ხომ საქართველოს დაშლასა და ქართველთა გენოციდს ამტკიცებენ. ის, რაც არსებულმა ხელისუფლებამ ჯერ კიდევ ვერ შეძლო (შეგნებულად თუ შეუგნებლად) ერისა და ქვეყნის დაქვეითებასა და დაშლის საქმეში, ბოლომდე საქმის მიყვანას გვირდ-

მეფეს არ ირჩვენ, პრეზიდენტისთვის და პარლამენტისთვის კი ოთხხუთი არჩევნები მაინც უნდა ჩატარდეს. მეფეს პატარა აპარატი ჰყავს, 20 მილიონამდე იზოგება ბიუჯეტში. თქვენ ნახეთ შევერდნადის აპარატის ხარჯები, ცალკე კიდევ მთავრობის, ამის მეთაფე არ დასჭირდება მონარქის შენახ-

ვას. რატომ არ გაერთიანდით ოპოზიციის რამდენიმე მხარე, პოზიციის წინააღმდეგს აბრძოლველად, არჩევნების გზით, რა თქმა უნდა? გამარჯვებას უფრო ადვილად მიაღწევდით...

გამარჯვებს...

„მოქალაქეებს“ არ გაუმარჯვიათ, მათ თუ ასე გონიათ, სულელები არიან... რამდენად სტაბილურია მათი მდგომარეობა, თქვენი აზრით? ოპოზიციის შეუძლია, ასე ვთქვათ, მათი ნიკიპურტიტა გადაგდება, ოლონდ ჩვენ ქვეყნის არევა არ გვინდა.

არჩევნების გზით უნდა დათმონ თავისი ადგილი. შეიძლება ითქვას, რომ ხალხმა იმედი გაუტრუფა ოპოზიციურ პარტიებს... ხალხმა შეცდომა დაუშვა, რომ არჩევნებში არ მიიღო მონაწილეობა. თუ კიდევ განმეორდება ასეთი რამ, შედეგი ცუდი გვექნება ორივე მხარისთვის.

ოფილო ხართ არჩევნებით?

ასე ვთქვათ, ძალიან კმაყოფილი არ ვარ. ეს არის ნორმალური შედეგი. დაახლოებით ვიცოდით, რომ „ედა“ ვერ მიაღწევდა წარმატებას, „სახალხოს“ შედეგებიც, როგორც ვფიქრობდით თითქმის ისე მივიღეთ, ვფიქრობდით, რომ „ლეიბორისტებს“ „სოციალისტები“ გაასწრებდნენ. რეიტინგში წერდნენ, რომ ვითომ ჩვენ და „ლეიბორისტებს“ 3% გვეკონდა, რა თქმა უნდა, ეს ყალბი რეიტინგი იყო.

რამდენად ძლიერი იყო ზენოლა? რაიონებში იყო დარღვევები, წინანდელთან შედარებით პარტიებმა ცოტა მეტად დავიცავით ჩვენი ინტერესები. ხალხი რომ მოსულიყო, გაყალბება დავიდოდა მინიმუმამდე, კვირა დღეს სახლში ჯდო მას სჯობდა ოპოზიციისთვის მიცემა სმა, თუ ასე გაგრძელდა, ყველაფერს დაკარგავთ. საარჩევნო რეკლამა ვუსხენე ბატონ აკაკის და მიპასუხა: — ერთმა კაცმა მითხრა, ღარიბი კაცის ხუმრობას ჰგავსო, ღარიბი იძულებულია გონებაამახვილი იყოს-მეთუ.

ყველას კარგად გვახსოვს მიმდინარე წლის მაისის თვე, როდესაც პრეზიდენტმა 2 თვის ვადა მისცა აღმასრულებელ ხე-

ესაუბრა ირაბ კოძალაშვილი

ესაუბრა ნათია ძარცვალიშვილი

ესაუბრა ნათია ძარცვალიშვილი

ესაუბრა ნათია ძარცვალიშვილი

კომუნისტური პრეზიდენტის 10 და 17 ნოემბერს რადიოინტერვიუებში

არჩვენების თემა

ბუნებრივია, რომ ადგილობრივი არჩევნების კვირისდასრულება და მათ შემდეგ პრეზიდენტის, ანუ დროს — პარტიის „მოქალაქეთა კავშირის“ ლიდერის საუბარში ამ თემას ყურადღება დაეთმოს.

ის, რომ მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები, პრეზიდენტის სიტყვით, „თანაბრად უთმობენ“ დროს და ადგილს ყველა პარტიებს, რა თქმა უნდა, მართალი არ არის. არც პრეზიდენტის იმ წინასაარჩევნო განცხადების გულწრფელ-ობა მიანიჭდამინდა და დაჯერებელია, რომ „დაუფრთხილად არჩევენ“ გამართოთ მორალური და ფსიქოლოგიური ტერორის ვითარებაში“ (როგორც ვიცით, აურობს ველ კანდიდატებს ზენოლით ამოღოქნიეს თავისი თავი სივლიდან, რითაც მრავალი არასასურველი სია გაუქმდა). უფრო საინტერესოა 17 ნოემბერს ინტერვიუ, სადაც პრეზიდენტის კმაყოფილებას მხოლოდ ის იწვევს, რომ არჩევენ ჩატარდა და რომ „მოქალაქეთა კავშირი“ ყველაზე ლიდერობს. პრეზიდენტი დღეს მთავარზე: რომ „მოქალაქეთა კავშირმა“, მიუხედავად უდიდესი ზენოლისა და გაყალბებისა თითქმის ვერსად ხმების ნახევარი ვერ მიიღო და რომ, ამგვარად, ამომრჩევლის მსაჯური მის მიმართ ამ პარტიის დასასრულის დასაწყისა. არც იმას ამბობს, რომ არჩევენში მოსახლეობის, სულ ცოტა, 60 პროცენტზე მონაწილეობა არ მიიღო და იმ 60 პროცენტში, საფიქრებელია, „მოქალაქეთა კავშირის“ მომხრე არაინი იყო. რეალობა ადამიანთა ერთ კატეგორიას მიანიჭ — კორუფციაში უკვე მხილებულ ქურდ-ბატონებს. სხვა არასასურველი კატეგორიებისათვის ასევე უარის თქმა — ჯერ არმხილებული ქურდ-ბატონებისათვის, დემადოგოებისათვის, ორგულებისათვის, უზანზღებლობისათვის და ა. შ. — იმედია, ხვალისა და ზეგის საქმეა.

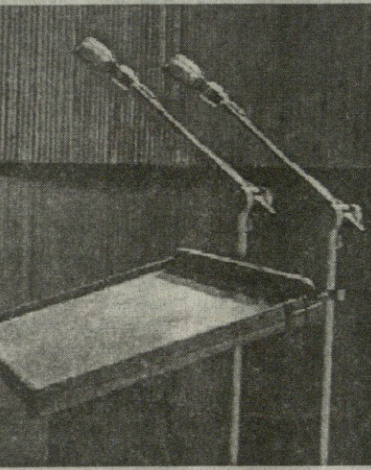
არჩევნების თემას პრეზიდენტმა და ინტერვიუებებმა ფინანსთა მინისტრის თემა მიიხსია და პრეზიდენტმა აქ კვლავ როგორც იტყვიან, ფუნქციონირების უზუსტობა დაუშვა. რა უნდა „სამართალდამცავ ორგანოებს“ გადასახადების აკრების სისტემაში? თუ, როგორც პრეზიდენტი ბრძანებს, „სხვა გამოსავალი არაა“, ეს მხოლოდ მისი პოლიტიკის სრულ შესაბამისობაზე და მის სრულ არაკომპეტენციურობაზე მიუთითებს. შევნიშნით აქვე: 15 ნოემბერს არჩევნებში პრეზიდენტის სატელიტი პარტიების —

სოციალისტებისა და ლეიბორისტების — წარმატება იმის მომხმარებელია, რომ ამომრჩევლებს, ისევე როგორც ამ პარტიებსა და პრეზიდენტს თავის გუნდითურთ, არა აქვს გაცნობიერებული ეკონომიკური კატასტროფის მთავარი მექანიზმი: ამ კატასტროფის კავშირი საგადასახადო პოლიტიკასთან, საგადასახადო პოლიტიკისა — საერთოდ ეკონომიკური პოლიტიკასთან, ეკონომიკურისა — საერთოდ საშინაო პოლიტიკასთან, ხოლო საშინაო პოლიტიკისა — საგარეო პოლიტიკასთან და სახელმწიფოს გლობალურ ორიენტაციასთან.

სასამართლო თემა

პრეზიდენტი დაუფარავ დენინფორმაციას ენება, როცა ამბობს, რომ ქვეყანაში „რევოლუცია“ მოხდა ადამიანთა ცნობიერებაში, და აქედან ამოვლეთი ცდილობს სასამართლოთა უკბილო და უკულო „რევორმის“ შეფასებას. ეს ზარ-ზეიმიანი განცხადება ისევე ფუჭი სიტყვაა, როგორც „ზნობრივ რევოლუციად“ წოდებული ბლევი, როცა ცკ-ს მდივანი შევარდნამე საქართველოს მენარმებს დასაყურად დასდევდა. (სინამდვილეში საქართველოში „რევოლუცია“ კი არ მოხდა, არამედ მხოლოდ რაიკომის დევიანთა და სხვა ქურდ-ბატონთა უზომო გათამაშება იმის გამო, რომ მათი რეალური ბატონი — რუსეთი — დღეს მათ ყოფა-ქცევაზე ოფიციალურად პასუხს აღარ აცემს). პრეზიდენტი ცალსახად იწინააღმდეგელობს მთავარ, მაგრამ არაფერს ამბობს იმაზე, რომ მოსამართლეთა მიერ გამოცდების ჩაბარების ხერხი (რომელიც გამოცდების სისხარებისათვის — ეს საზოგადოებამ არ იცის) სტრუქტურული ცვლილების წინამძღვარი კი არაა, არამედ მხოლოდ მოსამართლეთა შემადგენლობის შეცვლისა. ვისით შეცვლისა? და ვისი დატოვებისა? ცხადია, მხოლოდ იმითი და მხოლოდ იმითი, ვინც ისევ და ისევ ხელისუფლების ყურმოქროლი მსახური იქნება და არა თვალახვეული თემიდას. ეს არის და ეს. ხრკი პარტიცა, ისევე როგორც პარტიცა კითხვა: ვისი დანიშნული არიან კონსტიტუციური სასამართლოს ის წევრები, რომელთა ხელისაღწევა (სიფრთხილეს თავი არ სტიკავი) მოსამართლეთა ძველი კორუფციის დაშინების ოპერაციის პარალელურად ამ კორუფციის (აქვეყნად) გადარჩენის ოპერაცია ჩატარდა?

ფოთის თემა

საეჭვოდ უღერს ყოველთვის (მეტი რომ არ ვთქვათ) პრეზიდენტის მსჯელობა საქართველოს ეკონომიკის სტრატეგიულ მდგომარეობაზე უცხოთა ამოყვანის შესახებ. ფოთი დღეს და ახლო მომავალში ორი გეგანის — ცენტრალური აზიისა და ცენტრალური ევროპის — ურთიერთკავშირის საკვანძო პუნქტი არის და იქნება. თანხების „წნევა“ მასზე ძალიან დიდი იქნება. საკითხავია: რა გაუჭირდა ჩვენს სრულეზიტივ არა გონებასუსტ და არც აკედან ქვეყანას ისეთი, რომ

ამ ნაცადგურს მუშაობა მასში ადგილობრივი უცხოელებზე გადაცემის გარეშე ვერ შეძლოს?

ამ. დღეს ბერძნულმა ფირმამ ბატონი ნ. შევარდნაძისგან (და, მასთანადაე, საქართველოდან) უნდა წაიღოს რამდენიმე მილიონი დოლარი. საკითხავია: იმავე ნ. შევარდნაძეს საქართველოში და საქართველოსგან არაფერი მიუთვისებია უკანონოდ? და თუ მიუთვისებია, განა არ ჯობდა, იგი დროზე განეკითხა საქართველოს სასამართლოს, რათა მისი რესურსები საქართველოსა და ქართველებსათვის კუთვნილი ვალის გასტუმრებას მოხმარებოდა მანამდე, სანამ ამ რესურსებს თავის სასარგებლოდ უცხოელი მოითხოვდა?

იზოგ გიორგაძის თემა

ეს თემა განსაკუთრებით საინტერესოა და დამაფიქრებელი კითხვა მარტივია: თუ გიორგაძე მართლაც ნითელ გადაჭრიალებას ამზადებს (რაც ფრიად დამაჯერებელია), რომელია მისი საყრდენი ძირითადი ძალა? ცხადია, რუსეთის სამხედრო ბაზები და მათ სახურავს ქვეშ მყოფი რუსული სამხედრო დაზვერვა. მოითხოვა შევარდნაძემ ოფიციალურად ამ ბაზების გაყვანა (რაც მათ რეალურად გაყვანის გარანტიას იძლევა)? არა. დასვენა ნათელია შევარდნაძეს ხელს აძლევს გიორგაძის რეკლამირებაც და თვით მისი მოქმედებაც. რატომ? ამ კითხვას ორი შესაძლო პასუხი აქვს. ან იმიტომ, რომ გიორგაძის ფონზე შევარდნაძე „პატრონად“ და „დემოკრატად“ უნდა გამოჩნდეს, ან იმიტომ, რომ შევარდნაძისად გიორგაძის საერთო მეგობრებს — ჩრდილოელებს — გადანიგებილი აქვთ ერთის შეცვლა მეორით ან მეორესთან დაკავშირებული ხრკით, რისთვისაც ორჯერ ერთად სათანადო ინსტრუქციის აძლევენ. რატომ შეიძლება უნდადეს რუსეთის საქართველოს მარიონეტული ხელისუფლების ეს შეცვლა? იმიტომ, რომ საქართველოში მათი ამოცანის პირველი ნაწილი — საქართველოს ეკონომიკური, სტრატეგიული და ფსიქოლოგიური დანგრევა — უკვე შესრულებულია შევარდნაძის ხელით. მეორე ნაწილს — გაჭირვებისაგან გონდაკარგული ადამიანების ქუჩაში გამოყვანას აღიზნებს, „აღარ გვინდა თავისუფლება. უკან — რუსეთისკენ“ ახალი ხელი, ახალი ფრაზეოლოგია და შესაბამისი, ახალი გუნდი სჭირდება.

ვარებისა

„ძირითადი მონიწილება“ — რუსეთის შუამდგომლობით და პრობლემის „მოგვარებისა“ შევარდნაძე რუსეთის ძირითადი აგრესიული გეგმის — ფოთზე კონტროლის აღების — სამუშაოდ და ცალსახად გამორიცხვის გარეშე.

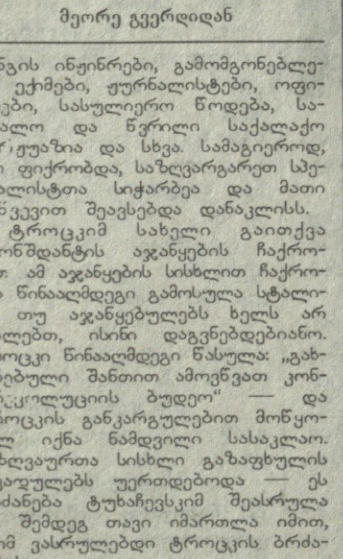
რუსტროპინის და ალა აუბაჩოვას თემა

სამწუხაროა, თუმცა მისატყვევებელია, რომ საქართველოს პრეზიდენტს ყურადღების გარეშე დარჩა ამ ორი ცნობილი ფიგურის რადიკალური განსხვავებულობა „საკაცობრიო სულიერი არისტოკრატისადმი“ (პრეზიდენტის სიტყვები გახლავთ) კუთვნილობის მხრე: ცოტა უტერხულად უღერს რუსეთის ბუტაფორული „აგისტის პუტის“ პერიოდულ კოლოზს სხენება საქართველოში, რომელიც სისხლით მორწყულია არა ბუტაფორული, არამედ იმავე ძალის მიერ რეალურად ორგანიზებული პუტებისა და სამოქალაქო ომების შედეგად.

ჯაბა იოსელიანის თემა

პრეზიდენტი ხმარობს ძალიან გონებაშეზღვევადამოქმედებს „პოლიტიკის კომინალიზაცია“ და კრიმინალიზაცია პოლიტიკისად, მაგრამ ტყუას, როცა ამ მოვლენის დასაწყისად 1988-89 წლებს თვლის. მის დასაწყისად, მაგვილად და კონკრეტულად, 1991-92 წლების გადატრიალებას და მის შედეგათვის 1992 წლის 6 მარტს „ზიდილობა“ — ფორმის მიცემა უნდა ჩათვალოს. საკმარისა გავიხსენოთ თუნდაც ის, რომ დაუფარავი კრიმინალი თ. ხაჩიშვილი საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრად კანონის დარღვევით პარლამენტმა დანიშნა პირადად ე. შევარდნაძის რეკომენდაციითა და ზენოლით.

„თქვენ აკლიან ცოტა რაოდენობის ხალხს ხვრებთ...“ ანუ იმპერიის ჯარი საბოლოოდ უნდა გავიღვს საქართველოდან

მეორე გვერდიდან

რანგის ინიერები, გამოგონებები, ექიმები, ჟურნალისტები, ოფიცრები, სასულიერო წოდება, საშუალო და წვრილი საქალაქო ბურჟუაზია და სხვა. სამაგიეროდ, იგი ფიქრობდა, საზღვარგარეთ სოციალისტთა სქართველა და მათი მოწვევით შეაგებდა დანაკლისს.

ტროცკიმ სახელი გაითქვა კორნშიდანის აჯანყების ჩაქრობით: ამ აჯანყების სისხლით ჩაქრობია წინააღმდეგი გამოსულა სტალინი. თუ აჯანყებულებს ხელს არ ეახლებოთ, ისინი დაგვინებდნენ. ტროცკი წინააღმდეგი წასულა: „გახურებული შანითი ამოღნეთ კონტრაქტის ბუდეო“ — და ტროცკის განკარგულებით მოწყობილი იქნა წამდელი სასაკლავო. მეზღვართა სისხლი გაზაფხულის ნაკაფულებს უერთდებოდა და ეს ბრძანება ტუხაჩევსკიმ შეასრულა და შემდეგ თავი იმართლა იმით, რომ ვასრულებდი ტროცკის ბრძანებას.

ტროცკის თეორია ასეთი იყო: „ჩვენ დრო არ გვაქვს, არც საშუალება, ვეძებთ ჩვენი წამდელი და აქტიური მტრები, ჩვენ იძულებული ვართ დავადგეთ ყველა იმ კლასის, მოსახლეობის ყველა ჯიჯოოს, ფიზიკური მოსაზრების გზას, აღადანავ შეიძლება გამოვიდნენ ჩვენი ძალაუფლების მტრები“.

კახაკების მთლიან განადგურებას მოითხოვდნენ სვერდლოვი და ტროცკი — ასეთივე სისასტიკით

მოითხოვდა მათ დახვრეტას ზენოვიევი. სტალინი, პირიქით, თურმე აკავებდა რუსოფობთა შემოტევას. ასეთივე სისასტიკით გამოორჩეოდა კირივი: პეტროგრადში ბიზნის უქმარისობა იყო, ამიტომ მან მოაწყო პეტროგრადის მცხოვრებთა მასიური გადასახლება.

ოცდაათიანი წლების დასაწყისში კიროვის ბრძანებით გადასახლეს არაპროლეტარული წარმოშობის ათეულ ათასობით ადამიანი.

მ. გორკის ეკუთვნის ფრაზა: რევოლუციის სისასტიკეს მე ესწნი რუსი ხალხის სისასტიკით.

1993 წელს მოლოსოვმა ორი წერილი გაუგზავნა სტალინს, სადაც ის აღწერს პოლიტმუშაკთა სისასტიკეს ხორბლის ჩამორთმების დროს, ვეშენსკის რაიონში; იმისათვის, რომ ბოლო ხორბლის

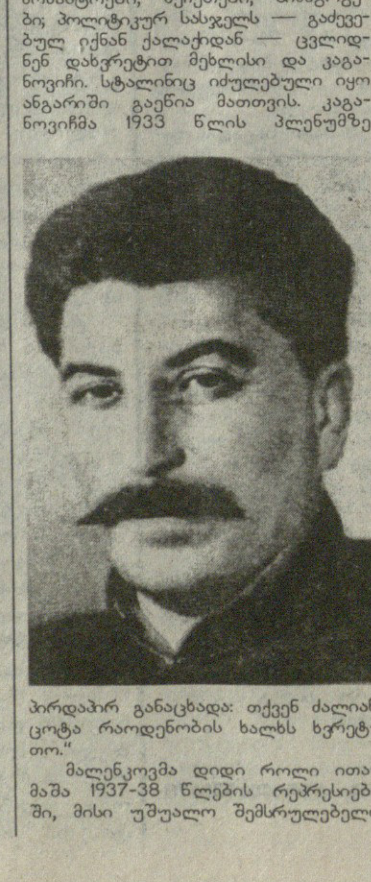
მონაცვლი წაერთიმათ გლეხისათვის, ჯერ სასტრობის უტყუანდნენ და შემდეგ ცინეზში დასახრჩობად მიჰყავდათ. კოლმეურენ ქალებს ნაუჭირდნენ ყულგეს კისერში, ჩამოკიდებდნენ ქერზე და ნახევრად დამხრჩვალს უტარებდნენ დაკითხვებს. ცინეზში ხალხს ქუჩაში ყრდნენ, რის შედეგად ბევრი იყინებოდა... არანაკლები საშინელი სურათი დახატა 1937 წელმა, „როცა სისხლის ღრის კონვეიერის შეუჩერებელი მოქმედებისათვის საჭირო გახდა ადამიანთა ცოცხლად დამარხება“ (თამარ ჩაჩავა).

ფრანგი მოგზაურის თვლით დანახული რუსეთი: „რუსებს იმდენად არ სურთ განათლებული იყვნენ, რამდენადაც ცდილობენ, თავი მოგაჩვენონ განათლებულად, არსებითად ისინი ბარბაროსებად რჩებიან. საუბედუროდ, ამ ბარბაროსებმა თოფის ხმარება იციან“.

დაუნდობლები იყვნენ პოლიტბიუროს თითქმის მთლიანი შემადგენლობა: კავანოვიჩი, მოლოტოვი, მალენკოვი, ყორომილოვი.

კავანოვიჩს მწერალი უსუენსკი ახსიათებს, როგორც უკიდურეს, უბოროტეს პიროვნებას. იგი ყოველთვის მოუწოდებდა განადგურებისაკენ, ნგრევისაკენ, მფხლით და კავანოვიჩი ორივენი უბრალები იყვნენ: „რისთვის დევნით ასე გამტყნებელ ებრაელებს, განა თქვენც ებრაელები არ ხართო? ისინი პასუხობდნენ: „მე ებრაელი არ ვარ, მე კომუნისტი ვარო“.

კავანოვიჩმა ოფიციალური დეკრეტით დაანგრევეინა ეკლესიები,

პირდაპირ განაცხად: თქვენ ძალიან ცოტა რაოდენობის ხალხს ხვრებითო.“

მალენკოვმა დიდი როლი ითამაშა 1937-38 წლების რეპრესიებში, მისი უშუალო შემსრულებელი გაგრძელება მეშვიდე გვერდზე

თურქ-საღრუპ-ოღრუპი და საქართველო

ისტორია და შედეგები

გაგრძელება. დასაწყისი
„საქართველო“ № 57, 62, 64, 66

შეთხველითა საყურადღებოდ წინა ნომრებში ტექნიკური მიზეზების გამო გამოგრჩა აღნიშნული პუბლიკაციის ეს მონაკვეთი, რომელსაც ქვემოთ გთავაზობთ. მე-8 გვერდზე მე-8 აბზაციდან წერილი მიერ ოლებით გრძელდება.
რედაქცია

XVII ს-ის I მეოცნეულობის კახეთის განადგურებამ შესაძლებლობა მისცა დაღესტნელებს მის ტერიტორიაზე თანდათანობით ჩამოსახლებაში გაემართათ. ამ ავე საუკუნის ბოლო, მეოთხედში, აღმოსავლეთ კახეთში (ჰერეთში, დღეს სოფლები წოდებული მხარეში), ჩამოყალიბდა ქარის, ბელეჩის და სხვ. მრ. უბატონო თემები, რომლებიც ირანელი, ოსმალი და სრულიად დღესდღეობისათვის ამერიიდან საქართველოს წინააღმდეგ მიმართულ ერთგვარ დასაყრდენს შეადგენდა. აგრის წყლიდან არაგვამდე მინასთან გასწორებული კახეთის სამეფოს მინაწყალი მრავალ ადგილას ტყემ დაფარა და აქაიქ დარჩა სოფლები, გაიკაფა ბალ-ვენახები, მინაწყალი თუთისა და კაკლის ხეები, განყდა პირუტყვი. კახეთში ლევი აბრაგები დანავარდობდნენ, მტკვარ-ორალანის ველებში თურქმან მომთაბარეთა ფარები და ნახირები სძოვდნენ.

გადარჩენილი კახელები და ჰერეთის მორჩილებს არ აპირებდნენ, შაჰის მოხელეებს არ ეშუებოდნენ, ბრძოლისათვის ემზადებოდნენ. ქართლიც ამავე განწყობილებისა იყო. რახან შაჰ-აბასის ისევ ცუდი ამბები მისდიოდა ქართლ-კახეთიდან, 1625 წ. მარტში, „გურჯისტანის“ საკითხის საბოლოოდ გადასაწყვეტად, ანუ ქართველთა ამოსაწყვეტად შაჰმა უზარმაზარი

ლაშქარი შემოუსია საქართველოს. 25 მარტს გიორგი სააკაძის მეთაურობით, მარტყოფის ველზე დაბანაკებულ ყიზილბაშთა ჯარს ქართველებმა მუსრე გააგელეს.

გ. სააკაძემ მტერს გონს მოსვლა არ აცალა. შაჰის მიერ საქართველოში ჩაყენებული ციხიონები იფრინა, შეუჩერებლად განჯა-ყარაბაღამდე ილაშქრა, გზადაგზა ჩამოსახლებული თურქმანები ამოწყვიტა და ყველგან ყიზილბაშთა ლაშქარი და-

ამარცხა. შემდეგ გ. სააკაძემ ილაშქრა კახეთ-ჰერეთში და მომთაბარე თურქმან ტომებისგან განმინდა ქვეყანა, ყვარლის გზით აიჭრა დაღესტანში, დასაჯა ის ლევი ფეოდალები და თემები, რომლებიც კახეთის აოხრებაში მონაწილეობდნენ და მუხახის ხეობით დაეშვა ჰერეთში. სააკაძის ხელმძღვანელობით გადახდილი იმეზ დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა: მარტყოფისა და მარაბდის ომებმა აღმოსავლეთ საქართველო იხსნა შაჰის მძიმე განაჩენისაგან ქვეყნის გადაშენებისა და აქ ყიზილბაშური სახანოების შექმნიისაგან (საქართველო, ტ. I, გვ. 298).

ქართველთა თავდადებამ, სამშობლოსა და რჯულის ერთგულებამ, შაჰი აიძულა უკან დაეხია, დაეთმო და თემურაზ I ქართლ-კახეთის მეფედ ეცნო. მაგრამ 1643 წ. სპარსეთმა სამფლობელო შექქალაქ ნუნიანად კახეთის სამეფოს სამუდამოდ ჩამოართვა (მ. გ. ბუტკოვ, მატერიალი დღია

წიგნი ისტორი კავკაზა. ს. პ. 1869, რ. I, ე. 238, რ. III, ს. 2). მაგრამ, ქართლ-კახეთში ცხოვრების აღდგენა-მოშენება და რუსეთთან ურთიერთობების განახლება ირანში, ბუნებრივად არ მოსწონდათ. მარტყოფის გამარჯვებიდან 30 წლის თავზე ირანის მბრძანებელმა გაიხსენა თავისი ძველი დიდი პაპების: თოღრულ ბეგის, ალფ-არსლანის, მელიქ-შაჰის და უახლესი პაპის, პირსისლიანი შაჰ-აბასის

ტრადიციული გეგმა: თურქმან-მომთაბარეთა საქართველოში ჩამოსახლებით მისი ირანის სახანოებამ გადაქცევა ამ მიზნით 1656-1658 წლებში კახეთში თურქმანთა დიდი ურდოები იქნა შემოსახლებული. თურქმანთა ჩამოსახლება კახეთის მთასა და ბარს ერთიანად ეტყურებოდა. (საქართველოს ისტორია, ტ. I, თბ. 1958 წ. გვ. 303). ამ რე-

ალურმა საშრობებამ მთისა და ბარის ქართველობის მრისხანე სახალხო აჯანყება გამოიწვია. აჯანყებებს მეთაურობდნენ ბიძინა ჩოლოყაშვილი, შალვა და ელიზბარ ერისთავები და მრავალი სხვანი, მამულისათვის თავდადებული. აჯანყებულებმა ყიზილბაშთა ციხიონები იგდეს ხელთ და შემდეგ ალაზან-იორმტკვრის შესართავამდე გასმინდეს სამშობლო დაუბატონებულ უცხო ელემენტისაგან.

შაჰ-აბასის სისხლიანი ეპოქიდან ასე წლისთავზე აღმოსავლეთ საქართველოში ისევ განმეორდა მძიმე და სისხლიანი ამბები: ირანის, ოსმალეთისა და რუსეთის ინტერესები ისევ დაეჯახა ერთმანეთს ახლო აღმოსავლეთში და ამერიკავკასიაში. ამ სამ მტაცებელ სახელმწიფოთა ჭიდილის ეპიცენტრი — ამერიკავკასია, უფრო კი საქართველო გახდა და ბუმბერაზთა ჭდილში ისევ ქართველი ხალხი განადგურდა. XVII-XVIII საუკუნეების მიჯნაზე თბილისში, ლორეთში და სხვაგან ირანის ციხიონები იყო ჩაყენებული, მაგრამ ქართლის მეფეებს (გიორგი XI, ერეკლე I) მუდმივად ყიზილბაშ მეციხოვნეთა გარეკვაზე ეჭირათ თვალი და მორჩილებას არ აპირებდნენ. ყიზილბაშთა ციხე-სიმაგრეები ლევაბრაგთა და ავაზკთა ბუნაგებად იყო ქცეული. სწორედ ამ ეპოქიდან იწყება კახეთში ინტენსიური აბრაგობა დაღესტნელებისა. 1715 წლიდან კი ლეკიანობა მოედო ქართლს, შაქ-შირვანსა და განჯა-ყარაბაღს. თან განჯაში და ყარაბაღში მჯდარი ყიზილბაში ხანები დაღესტნელ ლეკებს ხელს უწყობდნენ ალაზანს გაღმა მთისძირეთა და მკვიდრებსა და ქარში, კაოტებში, ბელეჩანში, თალაში და საქართველოს კავკასიონის სხვა მრავალ გამოსახვლებში ბუნაგების მოწყობას. (ამავე ეპოქაში, ე. ი. 1675-1725 წლებში პარალელურად, დასავლეთში, აფხაზეთში, ჩრდილოეთიდან ემევიან ადიღ-ფსუები, ხოლო ქართლში, დიდი და პატარა ლიხვის ხეობაში, ოსები. აფსუებიცა და ოსებიც ქართული ბარის მაცხოვრებლებად იქცნენ, ისიც ხშირად ხელოვნურად. XX ს-ის II ნახევარში, ასევე ალაზანს გაღმა მთისძირეთა და მკვიდრებული ლეკებიც მთის კალთებსა და ხეობებს XX ს-ში მოსწყდნენ, ამასობაში ყიზილბაში ხანები ხელს უწყობდნენ აგრეთვე კახეთში და კახეთის საზღვრებთან თურქმანული ტომების ჩამოსახლებასაც, ხოლო ოსმალთა ნაქეზებით დაღესტნელი ფეოდალები და თავისუფალი თემების ბელადები თავისი რაზმებით შაქ-შირვანში, რანში (არანში), ყარაბაღში, არდებილ-თავრიზამდე (აზერბაიჯანამდე)

ანყობდნენ რეიდებს და დათარეშობდნენ ირანის მრავალპროვინციებში. 1721 წ. ქალაქი შემასა ააოხრეს, გაძარცვეს, შიას მიმდევარი გაულოცეს, რამოდენიმე ასეული. რუსი ვაჭარ-სოფდგარი გაძარცვეს და ამოხოცეს როგორც აქაური, ისე ყარაბაღის სომხებიც ლეკებმა გაძარცვეს, ამოხოცეს და ნაწილი კი ტყვედ გაირეკეს. (ესაი ჰასანჯ ალალიანცი, ალვანთა ქვეყნის მოკლე ისტორია, თბ. 1971, გვ. 26-27, 30).

ამავე საუკუნის პირველ ოცწელიდან ირანს აღმოსავლეთიდან აჩანაგებდა ჯერ ავღანელი ბელადი მირ-ვეისი, მერე მისი შვილი მირ-მაჰმუდი, რომელმაც 1722 წ. ისაპანს ალყა შემოარტყა და აილოკიდევ: რუსეთმა „გაჭირვებულ ირანთან“ გააბა ურთიერთობა და დახმარება აღუთქვა. ამა-

სობაში პეტრე I-მა ქართლის მეფე ვახტანგ VI ირანში ერთობლივი ლაშქრობისათვის თანაწყო. ვახტანგი პეტრე I-ს მიენდო და 40 ათასანი ქართული ლაშქრით განჯის სახანო-

გაგრძელება მე-8 გვერდზე

დიდი იუბილის საგზააღისში

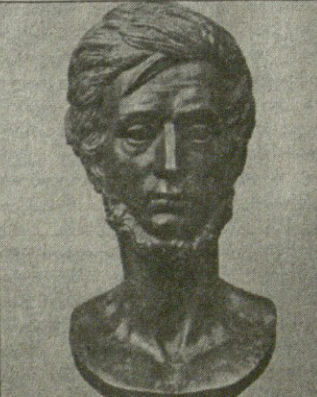
„Нередко он говорил о временах грядущих. Когда народ распри позабав, Великую семью соединится...“
ბ. აუშკინი
„...он между нами жил...“
(ადამ მიცკევიჩის შესახებ)

წლებულს, დეკემბერში პოლონელი ხალხი აღნიშნავს თავის უდიდეს დღესასწაულს — **ადამ მიცკევიჩის** დაბადებიდან 200 წლისთავს. მოსალოდნელია, რომ ეს დღესასწაულები იქნება რაღაც დიდი და გრანდიოზული, რომელიც არ ემგანება ამ პოეტის დაბადებიდან 100 წლისთავის იუბილეს, როდესაც მეფის მთავრობამ პოლონელებს მართალი ვარშავაში მისი ძველი ალმარათის უფლება მისცა, მაგრამ საიუბილეო სლამოების, სიტყვებისა და მოხსენებების გაკეთების უფლება აუკრძალა, რადგან ცარიზმის დიდი შიში ჰქონდა თავისუფლებისმოყვარე პოლონელი ხალხისა.

შემდეგ უკვე პოლონეთის სახალხო რესპუბლიკის რეჟიმის არსებობას დაემთხვა პოეტის გარდაცვალებიდან 100 წლისთავის აღნიშვნა. მართალია, ქვეყნის პრორუსულმა მთავრობამ პოლონელებს ნება დართო ვარშავაში დაედგათ ადამ მიცკევიჩის უმთავრესი თანუსებები „დღიადები“, მაგრამ ამ დროს უნდა ეხელმძღვანელათ

პრინციპით: „ცოტას მე დაგიტომბ, ცოტაც შენ დათმე“. პიუსა შეგრეტილ-შევეცილი დაიდა და დაქალაქის თეატრებში. წლებულს სრულიად სხვა ვითარებაა. ადამ მიცკევიჩის იუბილე შეტანილია იუნესკოს კალენდარში და მას არა მხოლოდ პოლონური, ეროვნული მნიშვნელობა ექნება. მაგრამ მაინც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ის ღონისძიებები, რომელთა ჩატარებასაც წლებულს თავად პოლონელები აპირებენ. კერძოდ, პოლონეთის თითქმის ყველა გამოცემლობას დაგეგმილი აქვს იუბილეს დღეებში გამოსცეს ა. მიცკევიჩის რომელიმე ნაწარმოები, წელს პირველად გამოიცემა პოეტის ავტოგრაფები, მათ შორის „დღიადების“ შესამე ნაწილის ავტოგრაფი, გამოიცემა ა. მიცკევიჩის შემოქმედებისადმი და განსაკუთრებით მისი „დღიადებისა“ და „პან თავუშისადმი“ მიძღვნილი ნიგნები, ჩატარდება სამეცნიერო კონფერენციები, როგორც ქვეყანაში, ასევე საზღვარგარეთ. ალბათ უად-

რესად მნიშვნელოვანი იქნება კონფერენციაც, რომელიც პარიზში ჩატარდება და რომლის დროსაც ამავე ქალაქში გაიხსნება ასევე ადამ მიცკევიჩისადმი მიძღვნილი გამოფენა. უმთავრეს კონფერენციებზე ჩატარდება პოზნანსა და ვარშავაში. პოლონეთში უკვე დაიწყო ა. მიცკევიჩის ამ საიუბილეო თარიღისადმი მიძღვნილი წერილებისა და სტატიების გამო-

ქვეყნება. ერთმა ცნობილმა ლიტერატურის კრიტიკოსმა მოსაზრებაც კი გამოთქვა, რომ თუ მიცკევიჩი ასე არ იქნებოდა ჩალრმავებული ეროვნულ პრობლემებში და თუ იგი თავის პოეტურ ნიჭსა და მგზნებარებას მარადიული და მსოფლიო მნიშვნელობის იდეებსა და ღირებულებებს მიუძღვნდა, მაშინ იგი არაფრით არ იქნებოდა ნაკლებ აღიარებული, ვიდრე მეორე მისი თანამედროვე რუსი პოეტი ალექსანდრე პუშკინი. თუმცა ვინ იცის?! იქნებ სწორედ ასეთი მიცკევიჩი იყო საქართველოსა და ქართველებისათვის არა ნაკლებ საყვარელი და მიმზიდველი, ვიდრე ა. პუშკინი. ტყუილად როდი ეკვიდა აკაკი წერეთელს თავის საჩხერის სახლში ა. მიცკევიჩის პორტრეტი ყველაზე გამოსარჩევ ადგილზე ასეთ თვალსაჩინო ადგილზე იგი ალბათ ვერ ჩამოვიდებდა იმ პოეტის პორტრეტს, რომელსაც ასეთი სტროქონები ეკუთვნის:
„Иль мало нас? Или от Перми до Тавриды, от финских хладных

скал до пламенной Колхиды От потрясенного Кремля Стальной щетиной сверкая, Не встанет русская земля? Так высылайте ж нам, витий Своих озлобленных сынов! Есть место им в полях России, Среди нечуждых им гробов.“ (ცნობისათვის: პუშკინმა ეს სტროქონები იმ ევროპელ მოღვაწეთა წინააღმდეგ დაწერა, რომლებიც პოლონელ ხალხს გამოეკომანდნენ და არ მონორეს გენერალ პასკევიჩის მიერ პოლონეთის 1831 წლის ივლისის აჯანყების სისხლში ჩახშობა). ეწვეიკრობთ, ქართველი ერები და ლიტერატურათმცოდნეი საიუბილეო დღეებში გამოხატავენ თავიანთ დამოკიდებულებასა და სიმპათიებს რასაც უდიდესი ტრადიციები აქვს, დიდი პოლონელი პოეტისა და ერისკაცის — ადამ მიცკევიჩის პიროვნებისა და შემოქმედების მიმართ.
ამგროსი ბრინჯაოსკვილი
პოლონეთის კულტურის დამსახურებული მოღვაწე თბილისი-ვარშავა-თბილისი

„თქვენ კალიან სობა რაოდენობის ხალხს სვრატო...“ ანუ იმპერიის ჯარი საბოლოოდ უნდა გავიდა საქართველოდან

მეთუ გვერდიდან

ლბიდან დაბრუნებული სასჯელმოხდები. კავანოვ იჩვე თაყისუფლად შეიძლება ითქვას, სიკვდილი ჩემი ხელობაა”, და ასევე თაყისუფლად შეიძლება ითქვას პოლიტიკურის მითლიან შემადგენლობაზე — სიკვდილი მართი ხელობა იყო.

1939 წლის იანვრისათვის ბანაკებში იტან-გებოდა 13.17.195 პატიმარი — ეს იყო სსრკ-ში განხორციელებული დიდი წმენდა. 1939 წელს გულაგის პატიმართა შორის ეროვნებით ქართველი იყო 11723. 1937-38 წლებში საქართველოში დაეჭვიანეს 10 ათასი კაცი, გადაასახლეს 30 ათასი. ისეთი მცირე ერისათვის, როგორც საქართველოა, ეს უზარმაზარი ციფრია, რეპრესიებში და სამამულელოში განწვევის 22%-მა, შეიძლება ითქვას, ხერხეალოში გადასახლება საქართველო (განწვევის ასეთი პროცენტი არც ერთ რესპუბლიკას არ გაუწევია).

ზემოაღნიშნულიდან შეიძლება გამოიტარო დასკვნა: ძალადობა, სისხლი, ტერორი არის იმპერიისათვის ძალაუფლების მოპოვების ერთადერთი გზა. მათ ზღვა სისხლი დაეჭვიან საქართველოში, რომელიც არავის აღუტყვავს. ერთნაირი სისხლის მსუღბრთ არიან მეფის რუსეთი, სამბოთა რუსეთი, ახლა ვითომ „დემოკრატიული“

„შუშანიკის წამების“ და სომხების მექანიზმი

მეთუ გვერდიდან

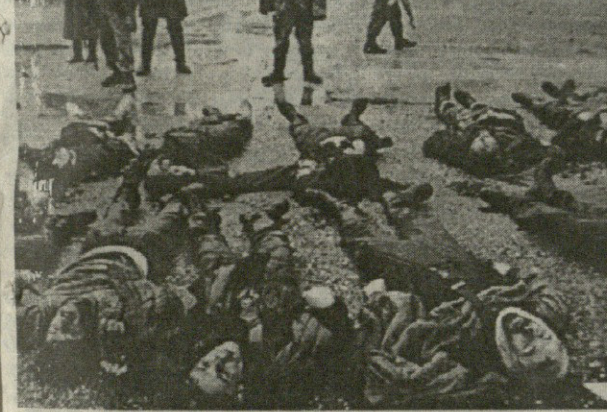
ლის მხოლოდ გვიანდელი რედაქცია შემოგვრჩა რატომღაც. ქართული დამწერლობა კიდეც რომ საქართველოში ქრისტანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადების შემდეგ იყოს შექმნილი, უდავოა, ჩვენში არსებობდა და განვითარებული იყო ზემოთი ლიტერატურა. სხვათაგან ქართული მწერლობა მალაღონე ვერ მიაღწევდა დღევანდელ საუკუნეებშივე. რაც შეეხება იმას, რომ პ. მურადიანი სომხური მატერიალბობით გვეჯიბრება, ამასთან დაცემებით უნდა ითქვას შემდეგი: სომხეთში არ შექმნილა „ქართლის ცხოვრების“ მკაცრი კრებული. ამ კრებულის შექმნას კი ჰქონდა თავისი დანებობი, მაგრამ უარყოფითი გარემოცვა ერთმანეთის უნდა გადაეხათ სხვადასხვა ავტორთა მატერიალბობით. ამ პროცესში მათ კვეცდენ. შეკვეცილი ნაწილები ადვილად იკარგებოდნენ. რაც მთავარი, ვინაიდან „ქართლის ცხოვრების“ კრებულს მიზნად უსახავდნენ, რომ მასში წარმოდგენილი ყოფილიყო საქართველოს გამომდინარე ისტორია უძველესი დროიდან „ქართლის ცხოვრების“ შემდგენელთა ხანამდე, „ზედმეტ“, ერთი და იგივე ხანის ამბების მომთხრობა, „ქართლის ცხოვრების“ გარეთ დარჩენილ მატერიალბობა დიდ ყურადღებას აღარ აქცევდნენ და ამის შედეგად ისინი იკარგებოდნენ. აღსანიშნავია ერთი გარემოცვა: სომხეთში სისტიორიო მწერლობა დაიწყო სომხური ორიგინალური მწერლობის წამყვან ჟანრად იქცა. საქართველოში კი უფრო ვითარდებოდა მსაბჭოელო ლიტერატურა, რომელიც, „ვეფხისტყაოსნის“ წინამძღოლობით, თავის დამოუკიდებელი სახელმწიფოს არსებობა ადამიანურ სიყვარულს ეფუძნება და არა კაცის კვლას.

და „შუშანიკის წამების“ საგანგებოდ შესწავლითაჲს როდესაც ამგვარი შესწავლა დაეასრულებო, „გაირკვა, რომ ბევრი საკითხში მიღებული შედეგები არ უთავსდებოდა წინამორბედა დასკვნებს... და აი, 1978 წ. საიუბილეო დღესასწაულებისა და გამოცემების უამს ამ დასკვნების გამოქვეყნება შეიძლებოდა სწორად არ ყოფილიყო აღქმული, განყოფილი თუ როგორც დინების საწინააღმდეგოდ ცურვა, ხოლო ამ სტრიქონების ავტორმა საკუთარი გამოცემებით იცის ამ დასკვნების გამოქვეყნებაში ნაწილობრივ თვალსაზრისით თუ რა ძნელია ამგვარ მდგომარეობაში ყოფნა. ვამოგონებ გუარკვეული დროით გადამდო გამოცემა“ (გვ. 6). მაშასადამე, პ. მურადიანის „შუშანიკის წამების“ გამოქვეყნება დაახლ. 20 წლით დაგვიანებულა, რადგან მას არ მოუსურვებია ქართველებისთვის „შუშანიკის წამების“ დაწერდნ 1500 წლისათვის ზემი ჩაეშამებინა.

„წინასიტყვაობაში“ პ. მურადიანი აღნიშნავს იმასაც, რომ დღევანდელი საბაზრო ეკონომიკის პირობებში ვინ იცის, როგორი იქნებოდა მისი ნიგნის ბედი, თუ არა შუამდგომლობა სომხებიერს საამაყო შვილისა, არქიუპსკოპოს მესროპ მუთაფიანისა (გვ. 7).

პ. მურადიანის აზრით, „თქმა იმისა, პირველად თუ რომელ ენაზე უნდა შექმნილიყო „მარტილობა“ (ნაგულისხმევია „შუშანიკის წამება“ — ა. ა.), შეუძლებელია. თუნდაც ვიყარადეოთ, რომ მისი ავტორი კირონის მიერ დასახელებულ პირთაგან ერთ-ერთია (ნაგულისხმევია ცურტავის ეპისკოპოსები შუშანიკის დროიდან მოყოლებული კირონის კათოლიკოსობამდე — ა. ა.), სომეხი ან ქართველი, ამ შემთხვევაში არ გვექნება საყრდენი იმის სათქმელად, რმ სომხებს სომხურად უნდა დაეწერა და ქართველს — ქართულად, რადგან ქართველი „სომხეთში განსწავლული“ იყო (ნაგულისხმევია ცურტავის ეპისკოპოსები, რომლებსაც გარკვეული მიზნის გამო ქართულიც უნდა სცოდნოდით და სომხურიც — ა. ა.), სომეხი — უეჭველად „საქართველოში“. ამასთანვე, ცხადია, რომელ ენაზეც არ უნდა შექმნილიყო ის, მაშინვე უნდა გადაეღოთ მისი გარე მის ეთნიკური, კულტურული და სარწმუნოებრივი მოთხოვნილება“ (გვ. 95). აქ შეიძლება დავინახოთ ისეთი კვებეჭტიც, რომ რადგან ქართველები, როგორც წესი, სომხურად არ წერდნენ, ხოლო სომხები, გარკვეული მიზნების გამო, საუკუნეთა მანძილზე ხშირად წერდნ ქართულად, „შუშანიკის წამება“ ქართულადაც და სომხურადაც სომხის დაწერილია.

ნენ და, საფიქრებელია, გარკვეულ წარმატებებსაც აღწევდნენ. ცნობილია, თუ როდენ გააღვირდა ქართლის, იბერის სამეფო ახ. წ. III საუკუნეებში. უეჭველია, იმ ხანებში ქართველებმა დაიბრუნეს მიტაცებული ქართული მინაწყალი, კროოდ, ქვემო ქართლი, გოგარენე, გუგარქი. მოგვიანებით ეს მხარე კვლავ სომხებს დაუპყრიათ. ასე რომ, გუგარქი პ. მურადიანის მიერ აღნიშნულ 500 წლიან მონაკვეთში ხელნიდან ხელში გადადიოდა (ვგულისხმობთ საკუთროვ გუგარქს, ქვემო ქართლს და არა დროებით მასთან მიერთებულ ჯავახეთს). მაშასადამე, გუგარქს სომხეთის შემადგენლობაში მოქცევა უწყვეტად ძვ. წ. II საუკუნეიდან ახ. წ. IV საუკუნემდე მოგონილია სომხური ისტორიოგრაფიის მიერ.

რუსეთი (ტერიტორიების მიტაცება, ყოველი ჩაგრა-ანოიება, რუსეთის მიერ ხორცილეობდა მოგვინებითი პოლიტიკით, ხალხთა განთავისუფლების საბანოთ). არ ვიცო, რომელ უტხოვლს ეუფლებოდა ეს სიტყვები რუსეთისაკენ: ისინი მიეული დედაძინის ზურგზე უბედური ხალხი, მათ არ აქვთ ადამიანის ნიშანწყალი, გრძნობის უნარი, მხეცზე უარეს ბრკებად არიან ქვეული წამლით აქვთ ზემოებრივი მრწამსი და ჰუმანური თვისება მათ არ იციან დედის სიყვარული, საერთოდ, ადამიანის სიყვარული. მათთვის ერთია სისხლი და წყალი.“

პოლიტიკათმარო ალ სოუა აღნიშნავს: „ბევრმა არ იცის, თუ რა ხდებოდა სტალინის გარდაცვალების შემდეგ დღევანდელ შორეულ კრასნოარსკის პატიმართა ბანაკებში ქართველების წინამორბედ, მაგრამ მე ხომ ვარ ცოცხალი მოწმე იმ საბინებლებისა, თუ როგორ კვდნენ თავის ღონეხილად დასუსტებულ ქართველ პატიმრებს. პატიმართა ბანაკის სელმძღვანელები რუსებს ნაჯახსა და ცულს ურგებდნენ, რათა ქართველები ცოცხალი არ გამოსულიყვნენ და ექვე ამოეხოცათ. რაც უკრასნოარსკის პატიმართა ბანაკში ვნახე, მტკიცად და გადაჭრით ვუბნები მთელ ქართველ ხალხს, ვიყოთ ერთად, შევკავშირდეთ, არ შეგუდგეთ რუსეთის იმპერიის ბატონობას და თაღუმა საქართველოში. ოქტომბრის რევოლუცია — ეს იყო ადამიანთა სიცოცხლისა და შუბების რევოლუცია.“

საბოთა ხელისუფლების სათავეში ბრუშოვის დადგომითანვე გააჩაღეს ინფორმაციული ომი სტალინისა და ქართველი ერის წინამორბედ-ვეება მისი დანაშაული მისი ქართველური წარმომავლი-

ნენ ვიშინსკი, ულრიხი, ხვატო და სხვები“ (1988, 23. 1).

სტალინმა ყველაზე დიდი ზოანი თვით თავის სამომბოლოს, საქართველოს მოუტანა, თითქმის ნახევარი საქართველო გააუღბინა. სტალინისტები კი ამასაც ვერ ხედავენ. ეს უახლესი წარსული იმიტომ გავისხენეთ, რომ დემოკრატიული სახელმწიფოს არსებობა ადამიანურ სიყვარულს ეფუძნება და არა კაცის კვლას.

იმერის ხელშეწყობით, რუსული იარაღით წართმეული შიდა ქართლი და აფხაზეთი. იმერის ჯარი საბოლოოდ უნდა გავიდეს საქართველოდან, რუსის ჩექმა აღარ უნდა თელავდეს ქართულ მიწას, ასე მსჯელობს ყოველი პროგრესული და მოაზროვნე. გალის რაიონში 20-25-26 მაისს ეთნიკური წმენდა განხორციელდა რუსეთის სამხედრო ძალების თაღნიან. დევნილები იქ შევიდნენ გაეროს დამკვირვებელთა იგიდით და საქართველოს ხელისუფლების იმედით. ეს უკვე დაბრუნებულ ლტოლვილთა მეთორე დარბევა იყო. 770 მშვიდობანი ქართველი აფხაზმა სეპარატისტებმა გამოასალმეს სიცოცხლეს.

ლტოლვილთა დაბრუნება აღარ უნდა განმეორდეს საქართველოს იურისდიქციის აღდგენის გარეშე.

ამ ბოლო ხანს აკაკი ელიავასა და ნემო ბურტუღაძის აჯანყება საკუთარ მთავრობის წინააღმდეგ და ბლი ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი ცნობიერების მიზეზთა. ჯერ კიდევ ვერ გვრდით ადამიანებს მაღალი ეროვნულ-პატრიოტული, ზემოებრივი ეთიკური იდეალებით.

ნენ ვიშინსკი, ულრიხი, ხვატო და სხვები“ (1988, 23. 1).

სტალინმა ყველაზე დიდი ზოანი თვით თავის სამომბოლოს, საქართველოს მოუტანა, თითქმის ნახევარი საქართველო გააუღბინა. სტალინისტები კი ამასაც ვერ ხედავენ. ეს უახლესი წარსული იმიტომ გავისხენეთ, რომ დემოკრატიული სახელმწიფოს არსებობა ადამიანურ სიყვარულს ეფუძნება და არა კაცის კვლას.

იმერის ხელშეწყობით, რუსული იარაღით წართმეული შიდა ქართლი და აფხაზეთი. იმერის ჯარი საბოლოოდ უნდა გავიდეს საქართველოდან, რუსის ჩექმა აღარ უნდა თელავდეს ქართულ მიწას, ასე მსჯელობს ყოველი პროგრესული და მოაზროვნე. გალის რაიონში 20-25-26 მაისს ეთნიკური წმენდა განხორციელდა რუსეთის სამხედრო ძალების თაღნიან. დევნილები იქ შევიდნენ გაეროს დამკვირვებელთა იგიდით და საქართველოს ხელისუფლების იმედით. ეს უკვე დაბრუნებულ ლტოლვილთა მეთორე დარბევა იყო. 770 მშვიდობანი ქართველი აფხაზმა სეპარატისტებმა გამოასალმეს სიცოცხლეს.

ლტოლვილთა დაბრუნება აღარ უნდა განმეორდეს საქართველოს იურისდიქციის აღდგენის გარეშე.

ამ ბოლო ხანს აკაკი ელიავასა და ნემო ბურტუღაძის აჯანყება საკუთარ მთავრობის წინააღმდეგ და ბლი ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი ცნობიერების მიზეზთა. ჯერ კიდევ ვერ გვრდით ადამიანებს მაღალი ეროვნულ-პატრიოტული, ზემოებრივი ეთიკური იდეალებით.

და „შუშანიკის წამების“ საგანგებოდ შესწავლითაჲს როდესაც ამგვარი შესწავლა დაეასრულებო, „გაირკვა, რომ ბევრი საკითხში მიღებული შედეგები არ უთავსდებოდა წინამორბედა დასკვნებს... და აი, 1978 წ. საიუბილეო დღესასწაულებისა და გამოცემების უამს ამ დასკვნების გამოქვეყნება შეიძლებოდა სწორად არ ყოფილიყო აღქმული, განყოფილი თუ როგორც დინების საწინააღმდეგოდ ცურვა, ხოლო ამ სტრიქონების ავტორმა საკუთარი გამოცემებით იცის ამ დასკვნების გამოქვეყნებაში ნაწილობრივ თვალსაზრისით თუ რა ძნელია ამგვარ მდგომარეობაში ყოფნა. ვამოგონებ გუარკვეული დროით გადამდო გამოცემა“ (გვ. 6). მაშასადამე, პ. მურადიანის „შუშანიკის წამების“ გამოქვეყნება დაახლ. 20 წლით დაგვიანებულა, რადგან მას არ მოუსურვებია ქართველებისთვის „შუშანიკის წამების“ დაწერდნ 1500 წლისათვის ზემი ჩაეშამებინა.

„წინასიტყვაობაში“ პ. მურადიანი აღნიშნავს იმასაც, რომ დღევანდელი საბაზრო ეკონომიკის პირობებში ვინ იცის, როგორი იქნებოდა მისი ნიგნის ბედი, თუ არა შუამდგომლობა სომხებიერს საამაყო შვილისა, არქიუპსკოპოს მესროპ მუთაფიანისა (გვ. 7).

პ. მურადიანის აზრით, „თქმა იმისა, პირველად თუ რომელ ენაზე უნდა შექმნილიყო „მარტილობა“ (ნაგულისხმევია „შუშანიკის წამება“ — ა. ა.), შეუძლებელია. თუნდაც ვიყარადეოთ, რომ მისი ავტორი კირონის მიერ დასახელებულ პირთაგან ერთ-ერთია (ნაგულისხმევია ცურტავის ეპისკოპოსები შუშანიკის დროიდან მოყოლებული კირონის კათოლიკოსობამდე — ა. ა.), სომეხი ან ქართველი, ამ შემთხვევაში არ გვექნება საყრდენი იმის სათქმელად, რმ სომხებს სომხურად უნდა დაეწერა და ქართველს — ქართულად, რადგან ქართველი „სომხეთში განსწავლული“ იყო (ნაგულისხმევია ცურტავის ეპისკოპოსები, რომლებსაც გარკვეული მიზნის გამო ქართულიც უნდა სცოდნოდით და სომხურიც — ა. ა.), სომეხი — უეჭველად „საქართველოში“. ამასთანვე, ცხადია, რომელ ენაზეც არ უნდა შექმნილიყო ის, მაშინვე უნდა გადაეღოთ მისი გარე მის ეთნიკური, კულტურული და სარწმუნოებრივი მოთხოვნილება“ (გვ. 95). აქ შეიძლება დავინახოთ ისეთი კვებეჭტიც, რომ რადგან ქართველები, როგორც წესი, სომხურად არ წერდნენ, ხოლო სომხები, გარკვეული მიზნების გამო, საუკუნეთა მანძილზე ხშირად წერდნ ქართულად, „შუშანიკის წამება“ ქართულადაც და სომხურადაც სომხის დაწერილია.

ნენ და, საფიქრებელია, გარკვეულ წარმატებებსაც აღწევდნენ. ცნობილია, თუ როდენ გააღვირდა ქართლის, იბერის სამეფო ახ. წ. III საუკუნეებში. უეჭველია, იმ ხანებში ქართველებმა დაიბრუნეს მიტაცებული ქართული მინაწყალი, კროოდ, ქვემო ქართლი, გოგარენე, გუგარქი. მოგვიანებით ეს მხარე კვლავ სომხებს დაუპყრიათ. ასე რომ, გუგარქი პ. მურადიანის მიერ აღნიშნულ 500 წლიან მონაკვეთში ხელნიდან ხელში გადადიოდა (ვგულისხმობთ საკუთროვ გუგარქს, ქვემო ქართლს და არა დროებით მასთან მიერთებულ ჯავახეთს). მაშასადამე, გუგარქს სომხეთის შემადგენლობაში მოქცევა უწყვეტად ძვ. წ. II საუკუნეიდან ახ. წ. IV საუკუნემდე მოგონილია სომხური ისტორიოგრაფიის მიერ.

პ. მურადიანი განაგრძობს: „ჩვენს ხელთ არსებული პირველწყაროების ცნობებზე დამყარებით შეუძლებელია ავროთევე უარყოფოთ მარტილობის სომხურად დაწერის შესაძლებლობა. არსებებს I-ის ხანებიდან (ძვ. წ. 189-160) დიდი სომხეთის ნაწილად ქცეულ გუგარქში და, უწინარეს ყოვლისა, მის ცენტრში, ცურტავში, ბუნებრივია, უნდა ყოფილიყო მნიშვნელოვანი რაოდენობის სომხური მოსახლეობა, რომლის რიცხვი არ შუშა პიტახისის ეამს, მიუხედავად სომხეთის შემადგენლობიდან ჩამოშორებისა, შეიძლება კიდევ გაზრდილიყო“ (გვ. 179). ერთი ორი სომეხი ქვემო ქართლის საპიტახისოში არ შუშას პიტახისისას მართლაც შეიძლება ჩამოსულიყო დროებით ან მუდმივადც დამკვიდრებულიყო, მაგრამ საერთოდ იმ ხანებში საპიტახისოში სომხური მოსახლეობის ზრდაზე ლაპარაკი უსაფუძვლოა. უფრო მოსალოდნელია, პირიქით მომხდარიყო. ცნობილია, რომ ქართულ-სომხური ეკლესიების განხეთქილების უამს ქვემო ქართლის სომხეთის მოსახლეობა შესწავლის დამოუკიდებელი ადმინისტრაციული წარმომადგენელი“ (გვ. 178). აქ სქოილა „საქართველოში“. „გუგარქის შემადგენლობაში შედიოდნენ ძორიფორის, კოლბოფორის, წობოფორის, ტაშირის, თრეტქის (თრაილეთის — ა. ა.), კანგარქის, ზემო ჯავახეთის (ჯავახეთის — ა. ა.) ოლქები“ (გვ. 178 შენ. 6). გამოდის, რომ ჯავახეთიც 500 წლის განმავლობაში უწყვეტად ყოფილა მოქცეული სომხეთის შემადგენლობაში ძვ. წ. II საუკუნიდან ახ. წ. IV საუკუნემდე. ეს აზრი წყაროებით არ დასტურდება. გუგარქი სხვადასხვა დროს სხვადასხვა მოცულობისა იყო. ზემო ჯავახეთის მის შემადგენლობაში მხოლოდ მცირე ნით ჩანს. ამასთანავე, ქართველები გუგარქის დასაბრუნებლად ძვ. წ. II საუკუნეებშიც იბრძოდნენ და, საფიქრებელია, გარკვეულ წარმატებებსაც აღწევდნენ. ცნობილია, თუ როდენ გააღვირდა ქართლის, იბერის სამეფო ახ. წ. III საუკუნეებში. უეჭველია, იმ ხანებში ქართველებმა დაიბრუნეს მიტაცებული ქართული მინაწყალი, კროოდ, ქვემო ქართლი, გოგარენე, გუგარქი. მოგვიანებით ეს მხარე კვლავ სომხებს დაუპყრიათ. ასე რომ, გუგარქი პ. მურადიანის მიერ აღნიშნულ 500 წლიან მონაკვეთში ხელნიდან ხელში გადადიოდა (ვგულისხმობთ საკუთროვ გუგარქს, ქვემო ქართლს და არა დროებით მასთან მიერთებულ ჯავახეთს). მაშასადამე, გუგარქს სომხეთის შემადგენლობაში მოქცევა უწყვეტად ძვ. წ. II საუკუნეიდან ახ. წ. IV საუკუნემდე მოგონილია სომხური ისტორიოგრაფიის მიერ.

პ. მურადიანი განაგრძობს: „ჩვენს ხელთ არსებული პირველწყაროების ცნობებზე დამყარებით შეუძლებელია ავროთევე უარყოფოთ მარტილობის სომხურად დაწერის შესაძლებლობა. არსებებს I-ის ხანებიდან (ძვ. წ. 189-160) დიდი სომხეთის ნაწილად ქცეულ გუგარქში და, უწინარეს ყოვლისა, მის ცენტრში, ცურტავში, ბუნებრივია, უნდა ყოფილიყო მნიშვნელოვანი რაოდენობის სომხური მოსახლეობა, რომლის რიცხვი არ შუშა პიტახისის ეამს, მიუხედავად სომხეთის შემადგენლობიდან ჩამოშორებისა, შეიძლება კიდევ გაზრდილიყო“ (გვ. 179). ერთი ორი სომეხი ქვემო ქართლის საპიტახისოში არ შუშას პიტახისისას მართლაც შეიძლება ჩამოსულიყო დროებით ან მუდმივადც დამკვიდრებულიყო, მაგრამ საერთოდ იმ ხანებში საპიტახისოში სომხური მოსახლეობის ზრდაზე ლაპარაკი უსაფუძვლოა. უფრო მოსალოდნელია, პირიქით მომხდარიყო. ცნობილია, რომ ქართულ-სომხური ეკლესიების განხეთქილების უამს ქვემო ქართლის სომხეთის მოსახლეობა შესწავლის დამოუკიდებელი ადმინისტრაციული წარმომადგენელი“ (გვ. 178). აქ სქოილა „საქართველოში“. „გუგარქის შემადგენლობაში შედიოდნენ ძორიფორის, კოლბოფორის, წობოფორის, ტაშირის, თრეტქის (თრაილეთის — ა. ა.), კანგარქის, ზემო ჯავახეთის (ჯავახეთის — ა. ა.) ოლქები“ (გვ. 178 შენ. 6). გამოდის, რომ ჯავახეთიც 500 წლის განმავლობაში უწყვეტად ყოფილა მოქცეული სომხეთის შემადგენლობაში ძვ. წ. II საუკუნიდან ახ. წ. IV საუკუნემდე. ეს აზრი წყაროებით არ დასტურდება. გუგარქი სხვადასხვა დროს სხვადასხვა მოცულობისა იყო. ზემო ჯავახეთის მის შემადგენლობაში მხოლოდ მცირე ნით ჩანს. ამასთანავე, ქართველები გუგარქის დასაბრუნებლად ძვ. წ. II საუკუნეებშიც იბრძოდნენ და, საფიქრებელია, გარკვეულ წარმატებებსაც აღწევდნენ. ცნობილია, თუ როდენ გააღვირდა ქართლის, იბერის სამეფო ახ. წ. III საუკუნეებში. უეჭველია, იმ ხანებში ქართველებმა დაიბრუნეს მიტაცებული ქართული მინაწყალი, კროოდ, ქვემო ქართლი, გოგარენე, გუგარქი. მოგვიანებით ეს მხარე კვლავ სომხებს დაუპყრიათ. ასე რომ, გუგარქი პ. მურადიანის მიერ აღნიშნულ 500 წლიან მონაკვეთში ხელნიდან ხელში გადადიოდა (ვგულისხმობთ საკუთროვ გუგარქს, ქვემო ქართლს და არა დროებით მასთან მიერთებულ ჯავახეთს). მაშასადამე, გუგარქს სომხეთის შემადგენლობაში მოქცევა უწყვეტად ძვ. წ. II საუკუნეიდან ახ. წ. IV საუკუნემდე მოგონილია სომხური ისტორიოგრაფიის მიერ.

„წინასიტყვაობაში“ პ. მურადიანი აღნიშნავს იმასაც, რომ დღევანდელი საბაზრო ეკონომიკის პირობებში ვინ იცის, როგორი იქნებოდა მისი ნიგნის ბედი, თუ არა შუამდგომლობა სომხებიერს საამაყო შვილისა, არქიუპსკოპოს მესროპ მუთაფიანისა (გვ. 7).

პ. მურადიანის აზრით, „თქმა იმისა, პირველად თუ რომელ ენაზე უნდა შექმნილიყო „მარტილობა“ (ნაგულისხმევია „შუშანიკის წამება“ — ა. ა.), შეუძლებელია. თუნდაც ვიყარადეოთ, რომ მისი ავტორი კირონის მიერ დასახელებულ პირთაგან ერთ-ერთია (ნაგულისხმევია ცურტავის ეპისკოპოსები შუშანიკის დროიდან მოყოლებული კირონის კათოლიკოსობამდე — ა. ა.), სომეხი ან ქართველი, ამ შემთხვევაში არ გვექნება საყრდენი იმის სათქმელად, რმ სომხებს სომხურად უნდა დაეწერა და ქართველს — ქართულად, რადგან ქართველი „სომხეთში განსწავლული“ იყო (ნაგულისხმევია ცურტავის ეპისკოპოსები, რომლებსაც გარკვეული მიზნის გამო ქართულიც უნდა სცოდნოდით და სომხურიც — ა. ა.), სომეხი — უეჭველად „საქართველოში“. ამასთანვე, ცხადია, რომელ ენაზეც არ უნდა შექმნილიყო ის, მაშინვე უნდა გადაეღოთ მისი გარე მის ეთნიკური, კულტურული და სარწმუნოებრივი მოთხოვნილება“ (გვ. 95). აქ შეიძლება დავინახოთ ისეთი კვებეჭტიც, რომ რადგან ქართველები, როგორც წესი, სომხურად არ წერდნენ, ხოლო სომხები, გარკვეული მიზნების გამო, საუკუნეთა მანძილზე ხშირად წერდნ ქართულად, „შუშანიკის წამება“ ქართულადაც და სომხურადაც სომხის დაწერილია.

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

თურქ-სალჯუკ-ოღღაზები და საქართველო

ისტორია და შედეგები

მეექვსე გვერდიდან

ში დაბანაკდა, ელოდებოდა რუსეთის მბრძანებელს. მაგრამ, ცნობილი მიზეზების გამო პეტრეს ეს ლაშქრობა ჩაეშალა. უკან დაბრუნებულმა რუსთ ხელმწიფემ ვახტანგს დაუბარა, რომ ეშუამდგომლა შაჰთან, რათა მას რუსეთისათვის კასპის ზღვის დასავლეთ სანაპირო დაეთმო და სანაცვლოდ რუსეთსაგან დახმარებას პირდებოდა. ოსმალეთმა კასპის ზღვის სანაპირო რუსეთის საკუთრებად სცნო, სამაგიეროდ პეტრე I-მა ოსმალეთს „დაუთმო“ ირანის ჩრდილოეთი და დასავლეთი ნაწილი აღმოსავლეთ სა-

ქართველს ჩათვლით. ოსმალეთმა არ დააყოვნა და 1723 წ. ივნისში „თავისი წილის“ ოკუპაციას მიჰყო ხელი და ქართლში შემოიჭრა. ქართლ-კახეთში დაიწყო ე. წ. „ოსმალთობის“ მძიმე ხანა, როგორც ყიზილბაშებს, თურქ-ოსმალებსაც საქართველოს გათურქება სურდა. ორი გზით: თურქმან მომთაბარეთა შემოყვანით და ქვეყნის საფაშოებად დანაწილებით. მაგრამ განზრახვა მათ ვერ განახორციელეს, თუმცა 12-წლიანმა „ოსმალთობამ“ ქვეყანა ერსიანად მოშალა, მშრომელი ქართველი მოსახლეობის რიცხვი რკ მხარეებში კატასტროფულად შემცირდა. ზოგიერთი მხარე, როგორც მაგალითად, მუხრანი, საციციანო, თრიალეთი, დაიყული, ტაშირი, გუჯარეთი, სომხითი, დებედა, ლორე, საბარათიანო, გარდაბანი და მტკვარ-იორის ქვედა წელი ქართველებისაგან უმთავრესად იყო დაკლიო.

დაღმისტნელებმა ხან ყიზილბაშების, ხანაც ოსმალების მხარდაჭერით ალაზანს გაღმა მხარე დაიკავეს. ამავე დროს, ჭარბულექნელ და დღისტნელ ლეკთა გაუთავებელი მძარცველობის, ტაცაობისა და ქურდაცაცობის გამო, ერთის მხრივ, ხოლო მეორეს მხრივ — იმიტომ, რომ მათ არაფრად უკრძალთ მოლაპარაკება და შეთანხმება, დღეს მიცემული ფიცის და დაზავების ხვალევე დარღვევისა და მუდმივი უზენეობის გამო, 1730 წ. ოსმალებმა და კახელებმა ჭარბ-დაღმისტანელები დაამარცხეს და ალაზანს გაღმა მხარის ფლობის უფლება ჩამოართვეს ჭარბ-ლეკსა და ლეკთა სხვა თემებს. კახელებმა და ოსმალებმა კაკელსენის (ლიაბადის) მხარეში წინა მოყვანილი ყიზილბაშური ტომების ნარჩენებისაგან განმინდეს იქაურთა.

აღმოსავლეთ საქართველოსთვის კიდევ უფრო მძიმე გამოდგა 1735-1747 წლების „ყიზილბაშობა“ ნადირ შაჰისა. თამაზ შაჰის სარდალმა ნადირ-ყული ხანმა 1730-1735 წლებში შესძლო ირანის ბატონობა აღედგინა ჩრდ. და დასავ. ირანზე და აღმ. საქართველოზე. იქ, სადაც 10-12 წელი ოსმალო-თურქები ბატონობდნენ, ნადირ ხანმა ზედიზედ დაამარცხა თურქები და ციხონებიც დაიკავა. ამასთანავე აღსანიშნავია, რომ მონაპოვარი — კასპისპირეთი ვერ შეინარჩუნეს: რუსებმა, ნადირის მოთხოვნით, ფეხი ამოიკვეთეს ამიერკავკასი-

იდან. ერევნის სახანოდან ოსმალთა გარეკვისთანავე, 1835 წ. 6 ოქტომბერს ნადირი თბილისში მოვიდა, აჯანყებულ ქართლ-კახეთს მან დამსჯელი რაზმები გაუსია. ის, რაც გადაურჩა „ოსმალთობას“. დააქციეს

ამ პრივატიზაციის ეპოქაში, სამჯერ ნაკლებ მინას აძლევენ, ვიდრე ჩვენი მინა-წყლის ხიზნებს. დიდი ხანია ქრისტიან ინგილოს ალარ დაედგომება თავის სამშობლოში.

თუ ქრისტიან ინგილოებს, გასული საუკუნის 50-60-იან წლებიდან გაჩნიათ სკოლები მშობლიურ ენაზე, მაშინდური ინგილოებს ასეთივე სკოლები და წერა-კითხვის შემსწავლელი კურსები გაეხსნათ ძალიან გვიან, 1922-1923 წლებში, მაგრამ 1925-1926 წლებში მაშინდანი ინგილოებს, რომელთაც ქართული ენის გარდა სხვა ენა არ იცოდნენ, ჩვენს საიმივე რაიონში ქართული დანი-

ან ნადილს ყიზილბაშებმა. ზოგიერთ კუთხეში აქაიქლა შემორჩა ქართველობა. ათათასობით ტყვედქმნილი ქართველობა ირანისკენ წაასხეს, ხოლო ქვემო ქართლსა და გარდაბანში ყიზილბაშური თურქმანული ტომები გამოასახლეს, და ქვეყანა ადამიან, პირუტყვიან, ფრინველ, ხეხილ-ვაზიანად აღწერეს და გადასახადი შეანერეს. აშკარა იყო, რომ „გურჯისტანის“ საკითხის გადაჭრას ნადირი, ისეთივე მეთოდებით აპირებდა, როგორც თორღულბეგები და შაჰ-აბასები. რადგან „ნადირი ღრმად იყო დარწმუნებული, რომ საქართველო დამპყრობელი ირანის ერთგული არასოდეს იქნებოდა, რომ დამოუკიდებლობა-თავისუფლებითათვის ბრძოლას ქართველი ხალხი ცოცხალი თავით არასოდეს შეწყვეტდა და ქრისტიანულ სახელმწიფოებთან მოკავშირეობაზე ხელს არ აიღებდა.“ (ნ. ბერძენიშვილი, VI, გვ. 322-323).

მოკლედ, 1918-1920 წლებში საინგილოში 11 ათასზე მეტი ლეკალური და არალეკალური ქრისტიანი ინგილო ქართველი იყო, აზერბაიჯანის კომუნისტურ ხელისუფლებას ამ 80 წლის განმავლობაში ქრისტიანი ინგილო-ქართველთა თავის სამშობლოდან გამოდევნის, ხოლო მაშინდანი ინგილო ქართველთა ენობრივი და რელიგიური ასიმილაციის პოლიტიკა რომ არ ეწარმოებინა და ინგილოთა ენის, კულტურისა და ეკონომიკის განვითარებაზე რომ ეზრუნა ისე, როგორც საქართველო თავის ქვეყანაში მცხოვრები თათარ-თურქმენების კეთილდღეობაზე მუდმივ ზრუნავდა, როდესაც საინგილოში — ჰერეთში, სულ ცოტა 40-50 ათასი ქრისტიანი და 60-70 ათასი მშობლიურ ქართულ ენაზე მოლაპარაკე მაშინდანი ინგილო-ქართველი იქნებოდა. მაგრამ დღეს პრევლნი (ანუ ქრისტიანები) 8 ათას, ხოლო მეორენი — (მაშინდანიები) 25 ათასსაც კი ვერ აღწევენ!

ბოლო 40 წელში და მითუმეტეს, დღეს კახის რაიონში ქრისტიანთა და ინგილო და ალიაბადის მხარის ინგილომ დიპლომის მიხედვით სამუშაო რომ მიიღოს, ეს სამჯერ ძვირი უჯდება, ვიდრე მუღალასა და ლეკს. 40 წელია საიმივე რაიონის ინგილოებს ეუბნებიან: „დიპლომი სადაც მოგცეს სამუშაოც იქ მოითხოვეო!“ კახის რაიონის ქრისტიან ინგილოებს,

ნინ მოსწყდნენ ქართულ ქრისტიანულ სამყაროს, პირველად ქართულ კულტურასთან პირისპირ შეხებაში აღმოჩნდნენ XX საუკუნის II ნახევარში, როდესაც მათი სოფლებიდან თითო-ორიოდა გოგობიჭი თბილისში სტუდენტად იქნა ჩარიცხული.

ამიერიდან აღნიშნული ინგილოური თემის ქართული კულტურისგან იზოლაციას თითქოს ბოლო უნდა მოეღობოდა. მაგრამ რა, თურმე პიროვნებები ქმნიან ისტორიას: ი. სტალინის სიკვდილმა და ზედ სკკპ ცკ XX ყრილობამ ინგილოთა ცხოვრებაზე ძალიან უარყოფითად იმოქმედა ჯერ ერთი, 1953 წლიდან საქართველოში ინგილოებს სწავლაში შეღავათები მოეხსნათ, მეორეც, ი. სტალინისა და ლ. ბერიას საკავშირო ლანდშაპ-პოლიტიკა აზერბაიჯანის ხელისუფლებამ ინგილოთა ახლად გამოჩევილი ეროვნული მოღონის დევნა-ბოიკოტებითათვის და მათ სოფლებში არსებული ქართული სკოლების (1955-1958 წლებში) ძალდატანებით ე. წ. აზერბაიჯანულ სკოლებად გადაკეთებისათვის გამოიყენეს. რაიკომის, აღმასკომის, მილიცია-პოკურატურის და ა. შ. წარმომადგენელთა ეგიდით ინგილოთა სოფლებში ჩატარდა საკოლმეურნეო საერთო კრებები, მიძღვნილი ქართული სკოლების ლიკვიდაციისათვის. რაიონიდან მოსული ხელისუფალნი ინგილო მოსახლეობას ასე ეუბნებოდნენ: „მოლალო ბერისა და გამყიდველი სტალინის მიერ გახსნილი ქართული სკოლები რად გინდათ. თქვენ აზერბაიჯანში ცხოვრობთ, ამიტომ აზერბაიჯანულ ენაზე უნდა გქონდეთ სკოლები!“ აი, ასეთი ყალბი ლოზუნგებით სახელმწიფო დონეზე მეტად უსირცხვილო ღონისძიება იქნა გატარებული! მოკლედ, 1920 წლიდან აზერბაიჯანის ხელისუფლებას აშკარა ასიმილაციური საქმიანობისათვის რომ არ მიემართა, ქრისტიანი ინგილოებში ხელოვნურად მიგრაციის პროცესი რომ არ გაეჩაღებინა და ისე მოპყრობოდა, როგორც საქართველოს ხელისუფლება თურქულენოვან მოსახლეობას ეპყრობა, ქართულენოვან მაშ-

ღიანი ინგილოთა და ქრისტიანი ინგილოთა რაოდენობა კი არ შემცირდებოდა, პირიქით, 4-5-ჯერ გამრავლდებოდა. თან 25-30 წელია, აზერბაიჯანის ხელისუფლების საგანგებო ზრუნვის შედეგად, ქართულენოვან მაშინდანი ქართველებს სამსექტორიანი: ქართულ, აზ-

ერბაიჯანულ და რუსულ სექტორებიანი ე. წ. „ინტერნაციონალური“ საშუალო სკოლები გააჩნიათ, ქართული სექტორების საბოლოოდ მოსაშობის დიდი პერსპექტივით. ამ პერსპექტივის რეალიზებას 4 წელია ცდილობს პრეზიდენტის თანაშემწე ჰიდაიეთ ორუჯვეი და ვაზ. „აზერბაიჯანის“ კორესპონდენტი ვაფარ ჯაბიევი. პირველი ალიაბადელებს ეუბნება თურმე, აზერბაიჯანულ დაამთავრეთ სკოლები, და მოდით, ბაქოში მოგაწყობთ, სადაც გინდათ. მეორე გაუნათლებელი აცხადებს, ინგილოები ქართველები არ არიანო. ამიტომ არ უნდათ ქართული სკოლებიო, და სხვა სისულელებით უმასპინძლებდა.

ინგილოებს დღეს კი არა, უკვე 40 წელია, რაც თავის სამშობლოში არ დაედგომება. ისეთ უხვ ქვეყანაში, როგორც საინგილოთა, ნამუსანი ინგილო, ე. ი. მოსახლეობის დიდი უმრავლესობა გალატაკების გზას დაადგა, ხოლო არამკვიდრმა მოსახლეობამ და ერთი მუჭა მოლალო ბერის, რომლებიც ხელისუფლების ასიმილაციური საქმიანობის მეხარულეებად იქცნენ, ჩვენს თვალში კარგა ხანა გამედირება დაიწყო. მშრომელმა ინგილომ ოჯახის სარჩენი ლუკმისათვის 60-იანი წლებიდან ყაზახეთის ჯეზუიტანში ინყო სთარული ხოლო ბოლო 20 წელია ათასობით მიდის საშოვარზე იმიერ პოლარეთში: ვოკუტაში, ნორილსკში, ტურენში და სხვაგან. ასე უბოროტ ვერ ნამსვლელი ინგილო ბოლო 5-6 წელია მოედის თბილისში და „დეზერტირების“ ბაზარში „ნასილშიკობას“ თუ მიიღებს, ეს დიდი ბედწირებაა დიპლომატი ინგილო-სათვის, მაგრამ საქართველოს თათარ-თურქმენი, კებებით რომ გააგდო, საქართველოდან არსად არ მიდის. მათ 90% მოსახლეობას აზერბაიჯანში, ირანში ან მათ სამშობლოში — თურქ მენეთში ცხოვრებას საქართველოში ცხოვრება უჩრჩენიათ. ამ 40 წელში ესენი ფრიად გამდიდრდნენ უცხოეთის დამომობ ქართველთა ქვეყანაში. მათ გვარს, სახელს, რელიგიას, ტრადიციას, სკოლას არაფერ ართმებს და მშობლიურ ენაზე სიმღერას არავინ უკრძალავს, მაგრამ ინგილო ქართველს ყველაფერ ამას თავის ქვეყანაში, უპატრონობა-განუყოობის გამო ართმევენ, ანდა უკრძალავენ..

1995 წ. ბაქოში დაბეჭდილი XI კლასის „აზერბაიჯანის ისტორიის“ სახელმძღვანელო, სადაც წერია, რომ ქართველი აზერბაიჯანის ცერიტორიააო. არ ვიცი, როგორი გზით, ათა ათასობით შემოიტანეს საქართველოში და 50-იანი წლებიდან აზერბაიჯანელებად წოდებულ თურქმენ მოსახლეობას დაურიგდათ ოჯახებში. სამაგიეროდ, საინგილო ქართულ სკოლებში 5 წელია „საქართველოს ისტორიის“ სწავლება კატეგორიულად აკრძალულია. თუ ვინმე ინგილო მგზავს ავტო-ბუსში ალმოაჩნდება ოჯახისათვის შექმნილი ერთი ცალი „საქართველოს ისტორია“, თათარი მეზაყეები ამ წიგნს ჩამოართმევენ და „აპატიმრებენ“ ხოლმე.

და მშობლიურ ენაზე სიმღერას არავინ უკრძალავს, მაგრამ ინგილო ქართველს ყველაფერ ამას თავის ქვეყანაში, უპატრონობა-განუყოობის გამო ართმევენ, ანდა უკრძალავენ..

1995 წ. ბაქოში დაბეჭდილი XI კლასის „აზერბაიჯანის ისტორიის“ სახელმძღვანელო, სადაც წერია, რომ ქართველი აზერბაიჯანის ცერიტორიააო. არ ვიცი, როგორი გზით, ათა ათასობით შემოიტანეს საქართველოში და 50-იანი წლებიდან აზერბაიჯანელებად წოდებულ თურქმენ მოსახლეობას დაურიგდათ ოჯახებში. სამაგიეროდ, საინგილო ქართულ სკოლებში 5 წელია „საქართველოს ისტორიის“ სწავლება კატეგორიულად აკრძალულია. თუ ვინმე ინგილო მგზავს ავტობუსში ალმოაჩნდება ოჯახისათვის შექმნილი ერთი ცალი „საქართველოს ისტორია“, თათარი მეზაყეები ამ წიგნს ჩამოართმევენ და „აპატიმრებენ“ ხოლმე.

ვახტანგ ნადირაშვილი
გაგრძელება მომდევნო ნომერში

პოზიცი

შეიღო შურაბ, სანამდის?..

„მასსახე“ ოდეს მოვიხმობ ჩემი სიმართლის ბიჭი...

მეტიწილების ვაშს შენ მაძლევდი გასაქანს, მე უკვე და იმინე ჩემი ლოცვა...

როდემდე გვეყვარება ამაოება და ძიებით სოკობუქ?

მართალია, საქართველოში სასულიერო ცხოვრებაში, დიდი-დიდი, თანამედროვე მსოფლიო წესრიგის პოლიტიკური თეატრის სცენაზე...

მაგრამ ავრ სად ხარ, საგანგებო ვერაგობა წინაა: აუკურად კონვერტირებული წესით...

საუბარი იმაზე, რომ ყოველივე ამაში დღეობს შეგრძნება და მძაღლი...

მეტიწილების შილოდ ნაქოლოზობი მიხილება იქნება: - დღის წესრიგში...

ივლებს დრო, ივლებს დივერსიული პაროლზე მაგრამ არ ივლება მთავარი - ქართველი...

მოქალაქე იმისა, რომ 1978 წელს ფარაბონა ქალაქში არსებულ ქართული ქრისტიანობის...

საუბრებზე, სულ რაღაც ხუთივე წელიწადში, სულმოდებდა „უფროსმა ძმამ“ თავისა...

ასე მიზნობრივად გამოიღობებოდა „ბედნიერების სახეობი დევეტი“ მამის სხვა არაფერი...

„გივე“ აგულითაობითი, იმავე მიზნით მიუჯერად „სამხრეთიდან ამობრწყინდა შვე“...

როდემდე წლის სექტემბრის პირველ დღეა და მტარდა ინტერფერენტული ღონისძიება, რომელს...

ამასველია გამობო, გვირობა ყოველგვარი ძალისხმევა, რომელიც ერს დაკარგულ სახელმწიფოებრივობას აღუდგენს და გახსნის მამულს დაუბრუნებს...

ასევე მიიდა გავიგო ებრაელი ხალხის 26 სექტემბერს ტყვეობის მაგრამ ამ „უბოლოზე“...

აქ ნინამდობი ის იყო, რომ თუ 1983 წლის „ქვეყნის“ სამშობლო ვინცა არ ჩამოტრიალდა, ამჯერად ისრაელის უსაღესესი იერარქია...

აქ ნინამდობი ის იყო, რომ თუ 1983 წლის „ქვეყნის“ სამშობლო ვინცა არ ჩამოტრიალდა, ამჯერად ისრაელის უსაღესესი იერარქია...

უკიდვანობა აზარტენია ყველგან!

თავს მოხვეული „პოზიცი“ ანგარი გავრძელება - ეს უკვე სიონიზმის უბოლოში აგრესია...

ესაღებოდა, თუ გავითვალისწინებთ, რომ თავად იესო ებრაელი იყო...

სწორედ ამიტომ, იგი არ ასწავლიდა სანკტ-პეტერბურგის ან ოდესის უნივერსიტეტში, არამედ - სინაგოგებში, ებრაულ დაქვემდებარებაში...

და სწორედ ამიტომ იგი პრეტენზიას არ აცხადებდა პრეზიდენტის პოსტზე, არამედ ამომბდა, რომ ის მესიაა, ეს კი ებრაული ცნებაა...

არაფის არ უნდა უკვირდეს, რომ იესოს, ებრაულ მესიას თავისი ებრაელი ერის უფარს მას იმდენად ეყვარებოდა, რომ მოკვდა თავისი ერთ-ერთი და აღდა მკვდრად...

თქვენ იტყვი: „ეს შეუძლებელია“ შესაძლებელია, თუ გავითვალისწინებთ, რომ მესია იმუბა (კრესტი) იფრტზე - ღვთის ძეა...

ამოვდა რათა გადაეჭრა ბრძოლა, რომლის გადაჭრა მოლოდინების შექცევა ეს ჩვენი ცოდვების პრობლემა გახლავთ იმუბა მოკვდა ყველა ადამიანის ცოდვებისათვის, ებრაელსა თუ არაებრაელს...

წინასწარმეტყველი ქრისტიანობის: „ყველანი ცხრებშითი დავებტებოდით, თითოეული ჩვენ-ჩვენ ვგახ ვადღეთ, უფლებმა კი მას შეგარდა ყველა ჩვენგანის უკეთობისა“ (ეს. 53:6).

ღმერთმა მოაგვინა თავისი ძე, რათა მას ეტყვიოთ სასულიერო ჩვენი ცოდვების გამო. ასე ძლიერ ვუყვარებათ მას ჩვენ, ესოდენ ძლიერ უყვარებოდა მას თქვენ.

თქვენ იტყვი: „ეს შეუძლებელია“ ღმერთისთვის - შესაძლებელია! „ვინაიდან ისე შევიყვარა ღმერთმა წუთით-წუთით, რომ მისცა თავისი შილოდ-შილოდ ძე რათა ყოველი მისი მორწმუნე არ დაღუპოს, არამედ ჰქონდეს საუკუნო სიცოცხლე“ (იოან. 3:16).

თუ ესოდენ უფრო გავი-თ იესოზე და მიიღოთ უფასო ლიტურგია, დაგვირგეთ ან მოგვეწყოთ (თუ შეუძლებ რუსულად) ვთხოვ, წერ-ილიან ერთად გამოავსახეთ შექცეული კუბონი.

აღნიშნული სწორი პუნქტები: მე შევიდნარ შილოდ ვარ. ვერ არ მშენა იესო, მაგრამ მსურს გავი-გო, როგორ მივიღე ღმერთთან.

მე ებრაელი ვარ. მე არ ვარ ებრაელი. ვთხოვთ გამოვიგზავნოთ ლიტურგია ქართულად რუსულად ს.გ.მ.

მისამართი ტელეფონი ჩვენი მისამართი: „Украина, одесса“.

„ებრაელები იესოსათვის“ 1998 ვთხოვთ ნუ დაანავიანებთ! პროკლამაციები დღესაც შეუცვლელად ვრცელდება რუსულად და დღით აღმზანებელი წლის განხილვებზე, ბასრობებზე, სხვ. უნივერსიტეტის ეზოებში, მუქრაიოლოგების სადგურებში და ა.შ.

წინამდებარე პროკლამაცია რუსთაველის ძეგლის წინ, დედაქალაქის შუაგულში, ფაქტობრივად ხელისუფლების „სამართალმადეცე“ ორგანიზების ცხვირწინ ვადმოცევა არაქართულად მოლაპარაკე ახალგაზრდად.

სდუმან ჩვენი ნაცადი შესაბამისი სამსახურები, ეს მამის, როცა მათმა „ფინანსმა“ მზერამ იმავე რუსთაველის ძეგლის წინ, მიმდინარე წლის 27 სექტემბერს „აღმართან“ და სასტიკად დაარბია ხოხობის ტრაგიკული დღეების აღსანიშნავად გამოხული ცხრე-ფანსიონიდან ლტოლვილი მოსახლეობა და დედაქალაქის საზოგადოებრიობა.

სამეორედ შეზიარდნულად ავღლზე ანგარი პროკლამაციები ჩვენს „განსათვლელად“ მკლავდება კამპიონულად ზრუნავს საზოგადოების - „ებრაელები იესოსათვის“ აქტივისტები.

თუ ამას დაემატებთ მივიცალიური პრესის კატორღულატორ და „ინტერნაციონალიზმი“ ქადაგებას, ვთომდამოუკიდებელი ტერორისტული ორგანიზაციების ანტიეროვნულ თაროშს დღისით შინისით, სახელმწიფო ტელევიზიის უფროსებისა და მამათ-მაგლობის პროპაგანდას, შესაძლებელი გახდება ქართული სოლის წინამდებარე წარმოებული საოცრადი ექსპედიციითა გასაგრძელებება.

არადა, კაცმა რომ თქვას თუ ერს მამობრივ გარჯულუკეთებას ნამქტნიერი ხელისუფლებმა „სახელმწიფო პროგრამა“ არ არის, რაღა უნდა ვთქვათ ლოლუე კუქსიბენიერი, შავლეგი და ქართველი ხელი მხალს იარ ყოველ ცხმარე ღილას დაგვაგ-ზიონ ტელეკრანებშიან თუ რადიომარშუქლო ბიდან?

რა უშლის და სულ უზრალი რამ: „სამ-შობლო, დღის ძუბუბა“ ძელოდლოობას ნიშნავს „ასალქართველი“ სუქქი თვალგაწყვიტა-ში, ხოლო „სეკონს სოკოცხლას ნაზრასსა, სიცილილი სახელგანი, - ყალვასული ცნებაა „ჩემი დედათი“ ფეხადგებულთა ყოფით ყოველდღიურობაში.

სამრბი სპაზია

სომხები საქართველოში

გავრცელება დასაწყისი „საქართველო“ № 62,63,64,65,66

1897 წლისათვის უცხო ქვეყნების ქვეშევრდომ და სამხედრო პირთა გარეშე საქართველოში მცხოვრები სომხების 93,7 პროცენტი ითვლებოდა სომხ-გრიგორიანებად. საქართველოში სომხურ-კათოლიკურ სარწმუნოებას მისდევდა საქართველოში მცხოვრები სომხების 5,7 პროცენტი, მართლმადიდებელურს-0,5 პროცენტი და მკამადიანურს-0,01 პროცენტი. (იხ. კ. ანთაძე. საქართველოს მოსახლეობა | საუკუნეში, გვ. 114).

საქართველოში სომხების მრავალრიცხოვანი ეროვნული შემადგენლობის ზუსტი დადგენა დაკავშირებულია მთელ რიგ სიმძნელებთან: 1897 წლის საყოველთაო აღწერისას, ეთნიკური შემადგენლობის დასადგენად გამოიყენეს დედადნა და არა ეროვნების ნიშანი, რაც ყოველთვის იდენტურ შედეგს არ იძლევა; უფრო ადრე იყენებდნენ კამერალური აღწერისა და ხელისუფლების მიერ შეგროვილ პერიოდულ მასალებს. ეს მონაცემები შეიცავდა მთელ რიგ უზუსტობებს, ვინაიდან ეროვნულ კუთვნილებას ხშირად აიგივებდნენ სარწმუნოებას და ეთნოგრაფიულ ნიშნებთან; მიგრაციული პროცესების გამო საკმაოდ დიდი იყო ცვლილებანი ეროვნულ შემადგენლობაში. ამასთან მიმდინარეობდა ასომილიცა. ყოველივე ეს და ხელისუფლების არაკომპეტენტურობა ეთნიკურ საკითხებში ბევრად აფერხებდა სწორი ცნობების შეკრებას; ცარიზმის რუსიფიკატორული პოლიტიკა საგანგებოდ ითვალისწინებდა რუსეთის განაპირა მხარეების ეროვნულ-უფლებრივი ინტერესების შელახვას, ათანაობება ეთნოგრაფიულ და ეროვნულ ნიშნებს და ამ გზით ცდილობდა დაენანერებინა ერთიანი ეროვნული სხეული, ნი ადგეგმობდა ჩაგრული ხალხების თვითშეგნების გამოღვივებას და ყოველმხრივ შეეფერებინა ერს კონსოლიდაცია. (იხ. ვ. ჯაოშვილი. დასახ. ნაშრომი, გვ. 110-111).

საქართველოს მოსახლეობის ეროვნული შემადგენლობა | საუკუნისათვის არსებული სტატისტიკური მასალის შეჯერების, არსებული წყაროების კრიტიკულად განხილვის გზით გამოთვლილი აქვთ ვ. გუგუშვილა და ვ. ანთაძეს (იხ. ვ. გუგუშვილი. საქართველოს მოსახლეობა 160 წლის მანძილზე (1800-1959)-მასალები საქართველოს ეთნოგრაფიისათვის, II-III, 1963. იხ. ვ. ანთაძე. დასახ. ნაშრომი).

ვ. ჯაოშვილმა გამოქვეყნებული და გამოუქვეყნებელი მასალის კრიტიკული განხილვის, მოსახლეობის ბუნებრივი მოძრაობის დივერსიციული მაჩვენებლების გამოყენებით დაახლოება საქართველოს მოსახლეობის ეროვნული შემადგენლობის მთელი რიგი მონაცემები. ვ. ჯაოშვილის მიერ ეს შეგანებული და დაზუსტებული მონაცემები, რაც უთოოდ დიდი ყურადღებას იმ-

ამახინჯებენ ისტორიულ ფაქტებს, ქართველებს საკუთარ სამშობლოში ასომხებენ. | საუკუნეში, მას შემდეგ, რაც სომხებმა საქართველოში ფეხი მოიკიდეს, ყოველმხრივ დაიწყეს ქართველების პოლიტიკური და ეკონომიკური შევიწროება ისინი უკვე კმაყოფილებით აცხადებდნენ იმის შესახებ, რომ სომხურ კაპიტალს

საქართველოში გაბატონებული ადგილი უჭირავს, მათ ხელშია მრეწველობისა და ვაჭრობის საქმე და რომ ქართველების კუთვნილი ადგილ-მამულებზე მათ ხელში გადადის. სამხედროებში ეს ასევე იყო და ამისათვის სომხები არაფერს ერიდებოდნენ. 1862 წლისათვის თბილისში 3000-მდე ვაჭარი იყო. (იხ. საქართველოს ისტორიის ნარკვევები. ტ. „ თბ., 1970, გვ. 104). მათი აბსოლუტური უმრავლესობა სომხები იყო, რაც ძირითადად საქართველოს პოლიტიკურმა მდგომარეობამ განაპირობა. ამასთან დაკავშირებით აკვირ ვერცხელი წერდა: „რა არის ეს მუდამ დაკნინებული ხალხზე, რომ ვითომც იმათ ნიჭი არა შეინდესთ კომერცისა? - ვერ იმისათვის დროთა-ვითარებას შემთხვევა არ მიუცია, რომ გამოეჩინა ის ნიჭი, და ვნახოთ მომავალში. მასთანაც „მისთანა ფურმა დანახოს, ჩემზე ბევრს იწვევდესო“, ნათქვამი „იმან გაპკიცოს საქართველოს ხალხი, რომელიც მეტ ნიჭს იწვევს! ამერთმა ნუ ქნას, რომ ქართველ ხალხს ნიჭი გამოეჩინოს იმეგარ კომერციაში, როგორც არს: ყაბიბი სასწორ-საზომი, კოტრობის გამოგონება და ცეცხლით ფულის მოგებას უფლებესა სულ მოისპოს საქართველოს ხალხი, ვიდრე მონაგრობა და ქვეყნის გლეჯა ხელობად განხადოს...“ (ვ. ნერსისიანი. რჩეული ნაწარმოებები ზუთ ტომად. ტ. I, თბ., 1990, გვ. 174-175).

თბილისის ეკონომიკაში გაბატონებული მდგომარეობის მოპოვების შემდეგ სომხური ბურჟუაზია თბილისის მართვა-გამგეობაშიც პირველობას იმეგებდა-საქალაქო საათობრიობა და გამგეობაში სომხები გაბატონდნენ. ამ პროცესების შესახებ კარგად მოგვითხრობს ი. კანადავი, რომელიც საქართველოში ოცი წელი ცხოვრობდა. ი. კანადავი თავის ნაშრომში

ერებს აკეთებენ. სომხები მდიდარი და შეძლებული მოსახლეობაა და სადაც კი შესაძლებელია ყიდულობენ მიწებს, რომლებზედაც ასახლებენ ემიგრანტ თანამემამულეებს, რათა გაასომხონ მხარე. ისინი ქართველ კათოლიკების გასომხებასაც ცდილობენ თავიანთი განზრახვის სისრულეში მოსაყვანად. ერთი სიტყვით, მხარის გასომხება საკმაოდ სწრაფად ხდება.

ქართული საზოგადოებრიობა „ივერიის“ ფურცლებზე გულისტკივლით ეხმაურებოდა სომხ სტუდენტთა ამ უმაღლესობას. ესტაბლე მირიანშვილი თავის ნეროში მიუთითებს, რომ სომხები სამცხე-ჯავახეთში არსებულ ხელოვნებისა და განათლების ძეგლებს ისაკუთრებდნენ. ამის მაგალითად დასახლებულია კუმურდოს ეკლესია, რომლის კედლებშიც შემდეგაა ჩატანებული ერთი ქვა სომხური ნარწერით. სომხები დავობდნენ მდინარე ფოცხოვის მარჯვენა კიდეზე გაშენებულ მოღნილის ეკლესიაზეც, რომ თითქოს იგი მათ ეკუთვნოდა. ამის „დასამტკიცებლად“ იმონებდნენ ეკლესიასთან საფუძვლულ სომხურ ნარწერთან ერთი საფლავის ქვას, რომელიც წინათ არსად არ ჩანდა. სომხების თავაშეგებლობა იქამდე მივიდა, რომ სოფელ ბუნეშათში თეთრი კირით შეღებულ ეკლესიის ხუცური ნარწერა და დაისაკუთრეს. სოფელ ხორელაში ძველ მართლმადიდებლურ ეკლესიაზე სომხებმა ქართული ნარწერა ნაშაღეს და სომხური დაანერეს. სომხები თავიანთ საკუთრებად მიიჩნევენ ყურთაუბნისის, პარალეთის, აზარეთის, იხტილის და სხვა ეკლესიებს. (იხ. ივერია, 1895, 6 იანვარი).

ქართველი ხალხის ამავე საჭირობოროტო საკითხს ეხება ვინეი მესხის-ივანე გვარამაძის ნეროში „ხმა ოცხედან“, რომელშიც მიუთითებს, რომ პასუხის მიერ ჩამოსახლებულ სომხობას ადგილობრივ ქართველებთან ურთიერთთანხმობით და მძურად უნდა ეცხოვრათ, მაგრამ მათ „რა გამოგარეს ნელ-ზურგი და მოიადგეს ყველგან მტკიცედ ფეხი, გამდიდრდნენ, გაძღნენ, ჩაიცვეს, დაიხურეს, გაამყდნენ, აღმავინ დაინდეს, არც მოყვარე, არც მეგობარი, არც ნაცნობთა: თავიანთებურად არა მარტო მათ წესი აუტეს, არამედ მიპყვეს და სადაც ქართველების ძველი ეკლესიები იყო, ზოგი დაიჭირეს თავიანთ ეკლესიებად და ზოგს კიდევ დაუწყეს დაქვევა-დარდგევა, ძველი ხუცური და მხედრული ნარწერების წახოცა და მის ნილ სომხურების ბლავჯანა, არა მარტო ეკლესიებზე, არამედ კედლებსა და ლოდ ბლავჯერებზეც მრავალგან. ჩვენ თვალნი საბლის კათოლიკეთა ძველი საფლავების ქართული ნარწერები სულ დაამტკიცეს, დაღწეს. მაჭახტის ეკლესიიდან ანაპრობი ქვებით მორთულია სომხების სასაფლაო. ასევე სხვაგანაც“ (ივერია, 1903, 13 დეკემბერი). ივერელთა ერთ-ერთი კორესპონდენციიდან ვგებულობთ, რომ

Table with 4 columns: Year, Population, % of total, and % of total population. Rows include 1865, 1886, 1897, and 1897-1865 change.

1. ყველა წლისათვის რუსებთან მიკუთვნებულია აგრეთვე უკრაინელები და ბელორუსები. 2. აზერბაიჯანელებთან მიკუთვნებულია აგრეთვე თურქები და სარასლები.

სახურებს, ასე გამოიყურება: (იხ. ვ. ჯაოშვილი. საქართველოს მოსახლეობა. „მეცნიერება“, თბ., 1996, გვ. 116).

სამრატეო და სხვა გამოქვეყნებული დოკუმენტური მასალა გვიჩვენებს, რომ ქართველები ქრისტიანული გულწრფელობით ეხმარებოდნენ გაჭირვებაში ჩავარდნილ დამშუგულ სომხებს. ქრისტიანული საქართველო მათთვის თავშესაფრისა და ფიზიკური განადგურებისაგან ხსნის გარანტია იყო. ამიტომ მეტად საშუალოა, რომ ქართულ მინა-წყალზე თავშესაფრებული სომხები ივიწყებენ ამ სიკეთეს და ჩვენს მიწებს უქველეს სომხურ ტერიტორიებად აცხადებენ, თავისა და სხვისას ვეღარ არჩვენ, შეგნებულად

„ამიერკავკასიის ცხოვრების ნარკვევები“, რომელიც პირველად 900-იან წლებში გამოქვეყნდა, აღნიშნავს, რომ ამიერკავკასიაში მრავალი შემთხვევაა ცნობილი, როდესაც სომხებს ქართველებისათვის ვალად მიცემული 200-300 მანეთად ხელში ჩაუვლდიათ მათი 7-8 ათას მანეთად ღირებული მამული. ამავე წესით სომხებმა ხელში ჩაიგდეს თბილისის ცენტრში მდებარე ქართველების სახლები. სომხები თვითნებობენ ქალაქს თვითმმართველობაში, ავიწროებენ სხვა ერის ნარწერ-მომადგენლებს, მათ რამდენიმე მართლმადიდებლური ტაძარი სომხურ-გრიგორიანულად გადააქციეს. ამ ტაძრებზე ქართულ ნარწერებს სპობენ და მათზე სომხურ ნარწ-

ნუხის მარხის დაბა ვართაშენში, რომელიც უძველესი დროიდან საქართველოს კუთხე იყო, სომხებმა მღვდლებმა ძველი ქართული ეკლესიის კედლებიდან ქართულ ნარწერის ქვა სომხურ ნარწერიანი ქვით შეცვალეს და „ყველას არ შეუნებდნენ, რომ ეს ეკლესია და თვით ვართაშენიც იმ თავითვე სომხეთის კუთვნილება“-ო. (იქვე, 1903, 2 მარტი). ქართული ნარწერების განზრახ გაქრობის ფაქტი მოტანილია პირველად 1878 წელს პეტერბურგში დაბეჭდილ და ბაქარაძის ნაშრომში: „არქეოლოგიური მოგზაურობა

საქართველო თავის წინაშეა დადგინდა დასაცავად

გთავაზობთ ინტერვიუს კასპის საბაქო საზოგადოება „არომატი“ ხელმძღვანელებთან, ბატონ ბერიძეს ოზბეკისთან და ბატონ რინოს ოდიშელისთან.

— დღეს, როცა ქართული წარმოება ძირითადად გაჩერებულია, დიდ ინტერესს იწვევს იმ მენარჩევებთან შეხვედრა, რომლებიც ახერხებენ ყველა წინააღმდეგობის დაძლევის და ისეთი პროდუქციის შექმნას, რომელიც მონაწილეობს სარეკლამოზო მომხმარებელში. აქედან გამომდინარე, გვსურს გავაცნოთ ჩვენს მკითხველს თქვენი პროდუქტები და თქვენი წარმოება.

ბერიძე ოზბეკი: — ჩვენს ქარხანას ათეული წლების ისტორია აქვს. იგი 50-იან წლებში აშენდა. თავდაპირველად აქ იყო საკონსერვო წარმოება. ქარხანა საკმაოდ დიდი საპროდუქტო სიმძლავრის მქონე იყო და ჯიდი დატვირთვითაც მუშაობდა, რადგან მისი პროდუქტია მთელ სამსახურს კავშირის მასშტაბით საიდუმლოდა. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ საქართველოში დატრიალდნენ დესტაბილიზაცია და სამოქალაქო ომმა დიდი დარტყმა მიიტანა ჩვენს წარმოებას, ჩვენ დაკარგეთ გასაღების ბაზარი, რადგან ჩვენი პროდუქტის ადგილი გარკვეული წლების მანძილზე გაჩერების გამო დაიკავა უცხოურმა უსარისხომ, მაგრამ სამაგიეროდ იაფფასიანმა პროდუქტებმა, ამის გამო, საქირო შეიქმნა საბაზრო ეკონომიკის მკაცრი პირობებისთვის ფეხი აგვედნო, რომ დროს არ ჩამოვრჩეთ იყავით. ქარხნის ბაზაზე შევქმენით საბაქო საზოგადოება „არომატი“ და პირველად საქართველოში ხორბლის სპირტის მძლავრი წარმოება დავეგმეთ. უკრაინიდან ჩამოვიტანეთ უახლესი ტექნოლოგია-დანადგარები, მოვიწვიეთ ამ საქმის საუკეთესო სპეციალისტები, კვალიფიკაცია ავუმალეთ თანამშრომლებს და შეიძლება ითქვას, არაფერიდან შევქმენით ხორბლის სპირტის თანამედროვე წარმოება. ამჟამად, ჩვენს მიერ წარმოებული უმაღლესი ხარისხის სპირტით ვასაბით ასევე მალაი ხარისხის არაყს „კასპს“ და „კლდე“ კარს.

— მოგახსენებთ, ასეთი მასშტაბის წარმოების შექმნას სჭირდება

ფინანსები. ყველა ცივილიზებულ ქვეყანაში წარმოების განვითარებას ხელს უწყობს საბაზრო სისტემა ხელსაყრელი კრედიტები. ჩვენთან როგორ არის ამ მხრე მდგომარეობა, კმაყოფილი ხართ თუ არა ბანკებთან ურთიერთობით?

რინოს ოდიშელი: — შეიძლება ითქვას, რომ საბაზრო სისტემა და წარმოება დღეს ისეა ერთმანეთს დაშორებული, როგორც ცა და დედამიწა. ის საპროცენტო განაკვეთები, რომლებიც ბანკებს გააჩნიათ, გამოორცხავს წარმოების საჭიროებისათვის გრძელვადიან სესხების აღებას. ამიტომ ბანკებთან ურთიერთობისგან თავს ვიკავებთ და ვცდილობთ ჩვენი მოკრძალებული შესაძლებლობებით გავართვათ თავი ჩვენს ამოცანებს. მართალია, ეს ხელს გვიშლის ახალი იდეების განხორციელებაში, ახალი ტექნოლოგიების დანერგვაში, რაც კიდევ უფრო უფეტურს გახდის ჩვენს წარმოებას, მაგრამ სხვა გზა არ არის. ისევე საკუთარი შესაძლებლობებით უნდა დავკმაყოფილდეთ.

— ჩვენთვის ცნობილია, რომ ბიზნესმენთა დიდი უმრავლესობა დღევანდელ საგადასახადო კანონმდებლობას წარმოების განვითარების დამბრუნველად თვლის. თქვენი აზრი ამ საკითხის შესახებ.

ბერიძე ოზბეკი: — საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობა

და სისტემა აგერ უკვე მერამდენე წელიწადია უარყოფით ზემოქმედებას ახდენს ქართული მრეწველობის განვითარებაზე. ამხელა პარალამენტი გვაყავს არჩეული, ამხელა მთავრობა არსებობს და ნუთუ არ შეიძლება ისეთი საგადასახადო კოდექსის შექმნა, რომელიც მწარმის ინტერესსაც დაცავს და არც სახელმწიფო დაზარალებს. სხვა თუ არაფერი, ამ კანონების გამარტივება მინც ხომ შეიძლება, რომლის თავი და ბოლო თვით საგადასახადო სამსახურის თანამშრომლებს ვერ გაუტკვევიათ. საქმე იმაშია, რომ ხშირად ერთი კანონი ეწინააღმდეგება მეორეს, ამავე დროს იმდენად ხშირად იცვლებიან კანონები, რომ მათ ათვისებას და წარმოებაზე მორგებასაც კი ვერ ვასწრებთ, რის გამოც დიდი პრობლემების წინაშე ვდგებით. ამიტომ, ჩვენც ამგვარი საგადასახადო სისტემის მიმართ არაკეთილგანწყობილ მწარმეთა არმის ვუერთდებით.

— კიდევ ერთი პრობლემის შესახებ მინდა გესაუბროთ, რომელიც ჩემი აზრით, ქართულ წარმოებას ზურგში ურტყამს დანას. ეს არის ფალსიფიცირებული საქონლის მოზღვაება ქართულ ბაზარზე.

ბერიძე ოზბეკი: — დიას, ფალსიფიცირებული საქონლის აღურიცხავი რაოდენობა უკვე ეროვნული მასშტაბის კატასტროფად ექცა ჩვენს ქვეყანას. ასობით და ათასობით ადამიანი იღუბება ფალსიფიცირებული საქონლის საყვარელ მიწებსზე. ასე გაგრძელება აღარ შეიძლება, განგაშის ზარები ამა შემოსავრავი, რომ ეს ჭირი მოვაცილოთ ქვეყანას. იმაზე უკვე აღარ ვლაპარაკობ, თუ რა დიდ ზარალს გვაყენებს იაფფასიანი ფალსიფიცირებული საქონლის ნაირსახეობის სჭარბე ბაზარზე.

რინოს ოდიშელი: — თქვენ წარმოადგინეთ რა ხარისხის უნდა იყოს არაყი, რომელიც ბაზარზე 70 თეთრი ღირს. იაფი ფასის გამო მყიდველი ისეთ საქონელს ეტანება, რასაც ჩვენი მალაი ხარისხის საქონელი კონკურენტის ვერ უწევს. საერთო ჯამში ვზარალებებით ჩვენ და მერე სახელმწიფოც, რადგან ჩვენ გადასახადს გაყიდული საქონლიდან შემოსუ-

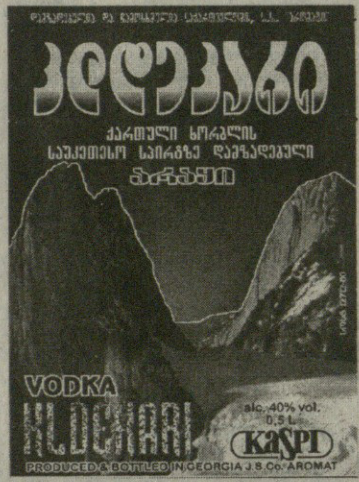
ლი თანხით ვიხდით, ხოლო ფალსიფიცირებული საქონლის მწარმოებელი, როგორც წესი, არაფერს გაუღრდად მუშაობს და თავისთავად ცხადია, არც გადასახადს იხდის.

სხვათა შორის, ჩვენ ცვდილობთ ვებრძოლოთ ფალსიფიკაციას. ეკოლოგიურ სამსახურთან და პოლიციასთან ერთად ვაწყობთ რეიდებს ფალსიფიკატორების წინააღმდეგ, მაგრამ ამ ბრძოლას სჭირდება სახელმწიფოებრივი მიდგომა და ორგანიზება. ეს ჭირი უკვე ისეა მოდებული, რომ მის წინააღმდეგ ბრძოლა სახელმწიფო დონეზე უნდა მიმდინარეობდეს. სხვათა შორის ამ ფრონზე წარმატებას ვერაფერს მიადევს.

— ექსპორტზე თუ ფიქრობთ და რა უშლის ხელს ჩვენი ალკოჰოლური საშუალებების საერთაშორისო ბაზარზე გატანას?

ბერიძე ოზბეკი: — ჩვენი არაყი დიდი მონაწილეობით სარგებლობს ჩვენს მეზობელ ქვეყნებში, მაგრამ არახელსაყრელი საგადასახადო კანონმდებლობის გამო და ასევე იმ მიზეზით, რომ ყველა ქვეყანა გაზრდილი საიმპორტო გადასახადით იცავს თავის ბაზარს უცხოური საქონლისაგან, ვერ ხერხდება დიდი რაოდენობით საქონლის ექსპორტით გატანა.

— ორივე სიტყვით გვითხარით თქვენი წარმოების ეკონომი-

მეცხრე გვერდიდან

გურიასა და აჭარაში". მასში მითითებულია, რომ „ართვინის ეკლესიებიდან... ერთი დიდი ეკლესია, ქართული-წარწერიანი ქვა აქვს დატანებული, სომხურად უქცევიათ. სომხებისა და ტრაპიზონელი ბერძნების დავის შემდეგ სომხებს წარწერიანი ქვა დაუშალა და ეკლესიას იჩემებდნენ, ბერძნები უმტკიცებდნენ: „ეს ეკლესია, როგორც ქართული, ქართველთა ერთმონაწილეობის უნდა დაგვრჩესო“ (იხ. აღ. აბდალაძე. თავშეუკავებელი გამოცემები — „მამული“, 1991, №11, ივნი).

XIX ს.-ში დაწერილი ამგვარი „საქმანობა“ XX საუკუნეშიც გავრცედა და მასში მონაწილეობა მიუღია სომხური მოსახლეობის როგორც დაბალ ფენას, ისე ინტელიგენციასაც. აკად. ნ. ბერძენიშვილის ნაშრომში: „ჯავახეთის 1933 წლის ექსპედიციის დღიური“ აღწერილია არაერთი შემთხვევა როგორც ქართული წარწერების განზრახვა: „ქოპა-ამოხვევის, ქართულის მაგიერ სომხური წარწერის ჩასმის, ისე საერთოდ ქართული სიძველეებისა და მათი ზედიზე დაინტერესებული მკვლევართა მიმართ, არაკეთილგანწყობილი დამოკიდებულება (იხ. ნ. ბერძენიშვილი. საქართველოს ისტორიის საკითხები. I. 1964, გვ. 53, 66, 69, 70, 73, 75, 79, 103-106 და სხვ.). სამწუხაროა, რომ მსგავსი ფაქტები დღესაც გრძელდება. მერლი „ცხოვრების გამომავლი“, რომელიც „ივერიაში“ კლდის (პეტრე მირიანაშვილი) ფსევდონიმით გამოაქვეყნა, მოგვითხრობს, რომ თბილისელმა მდიდარმა მოქალაქემ ვინმე მირზოევმა ბორჩალოს მაზრის სოფელ ბაიადარაში შეიძინა დიდალი მამულეები, დაყო პატარა-პატარა ნაკვეთებად და ერთნიდან თავისი ერთმორჯული ხალი დაიბარა-მოიხი დასახლდით, მინა დაამუშავებ, მეც მარგეთ და თქვენც ისარგებლეთო. ავტორი დასძენს, „მირზოევის, საერთო საქმე“ არც პირველია და არც უკანასკნელი იქნება, უნდა ვიფიქროთ, მის კვლავ შეუდგება არამიანიც, რომელმაც თავად სიმონ წერეთლისაგან ბორჩალოშივე ელახან დიდი მამული შეიძინა. ასე და ამას პირაა უნდა თავადების მელიქიშვილთა, ბარათაშვილთა და ორბელიანთა სამკვიდრებელი მალე პაისტანად იქნება

სომხები საქართველოში

გამოცხადებული“ (ივერია, 1901, I სექტიმბერი).

პეტრე მირიანაშვილი მკითხველს შეახსენებს, რომ სომხები სხვა დროსაც გადმოსახლებულან საქართველოში, მაგრამ ეს გადმოსახლება საშიში არ იყო, რადგან მაშინ სომხურ მოქალაქეობრივ მისწრაფებას მათ შორის ადგილი არ ჰქონდა. მას შემდეგ, რაც საქართველო რუსეთს შეუერთდა, ამ მიმართულებამ აშკარად იჩინა თავი და „სომხებს აზგასერებს იმედი მიეცათ ჩვენს დიდებს ნანგრევებზე თავიანთი ერის ბედნიერება აეგოთ, მაგრამ მათ ერთი რამ დაავიწყდათ: რამდენადაც კარგი და მოსაწონია ღვიძლი ერის პატრონობა, მის დარაჯად დგომა, იმდენად ცუდი დასაგმობია „მისი ნაქეზება სხვა ერის სამკვიდროდ დასაპატრონებლად, მეტადრე მაშინ, როცა ნამქეზებელი ამ ერის ქვეყნის შვილები არიან და მისი ურ-ღვირით უფატი პირში სული“ (იქვე).

ქართული მინა-წყლის გაყიდვამ, სომხების მიერ მიტყუებამ და დაპატრონებამ ისეთი მასობრივი ხასიათი მიიღო, რომ „ივერია“ თავის ერთ-ერთ მონაწილეში საკმაოდ მკაცრი ტონით აღნიშნავს, სულითა და გულით თანამეგრძობელნი სომხების აღორძინებისა და ღრმად პატივისცემელი მისი ერის საკუთრის საისტორიო საუწყეთა მედგარად შეებრძოლება სომხს მეცხვებსა და აზგასერ შოვინისტებს, მათ მიერ საქართველოს მოქალაქეობრივად დაპატრონების მისწრაფებას. „ჩვენ არავის გავცერთ, მშვენიერის ქართლისაგან“, მითუმეტეს არც სომხებსა-ნათქვამია „ივერის“ მონაწილეში, რადგანაც ჩვენ, ქართველები, სტუმართმოყვარე ვართ, მაგრამ ისიც ვიცით, რომ სტუმარს თუ ხანი გაუვიდა, სიღინძა და იქცევა, ხოლო თუ ღამის გათევასაც არ დასჯერდა და მძიმედ მოკალაბებული მოჰყვა: სტუმრობა მეყოფა, ამიერიდან მასპინძელი მე თვითონ უნდა ვიყო ასეთ სტუმარს ყოველი მასპინძელი მოახსენებს: როგორც მოხალთ სივანა, ისე წახვალ შინაო“ (ივერია, 1902, 23 აგვისტო).

იან წლებში სომხები კათოლიკე მღვდლებს ერთმა ნაწილმა შოვინისტური განეთის „მშაკის“ ფურცლებზე წამოიწყო წერილების გამოქვეყნება იმის შესახებ, თითქოს ისტორიულად არ არსებობდნენ ქართველი კათოლიკეები. თითქოს ქართული კათოლიკური მოსახლეობა სამცხე-ჯავახეთში სომხური მოდგმის მოსახლეობა იყო, რომელთაც ბოლო დროს მივიღოთ ქართული ენა და დავეიცოებინათ თავიანთი მშობლიური-სომხური ენა.

სომხს შოვინისტთა ეს ყალბი პუბლიკაციები აშკარად ანტიქართული იყო, ამდენად საჭიროდ მიგვაჩინა მოკლედ შევეხებოთ ქართველთა შორის კათოლიკური სარწმუნოების გაფრცხვლების ზოგიერთ პრობლემას.

ქართველთა შორის კათოლიკურმა სარწმუნოებამ ფეხი მოიკიდა XIII საუკუნის 20-იან წლებში ფრანჩისკანელი და დომინიკანი მისიონერების მოღვაწეობით. XVI ს.-ში დაარსდა თბილისის კათოლიკური საეპისკოპოსოს ეკლესია, რომელსაც ქართულენოვანი ტიპიკონი ჰქონდა და მიუძღვნა სანაპირურ მხარეში ქართულ ენაზე სრულდებოდა. სამცხე-ჯავახეთში კი კათოლიკობის კვანი ჩანს XV ს. მეორე ნახევრიდან, იგივე, როგორც საქართველოს სხვა რეგიონებში, თბილისის საეპისკოპოსოს მრევლში შედიოდა. XVI ს. დასაწყისში საქართველოში სრულიად შეწყდა ევროპის კათოლიკური მისიონერთა საქმიანობა და ქართველი კათოლიკე მრევლის სამსახურში კილიკია-ნახტევნიდან მოსული სომხი უნუფორი ბერები ჩადგნენ. მათ თანდათან ლათინური მოძღვრები სომხს კათოლიკეთა მოძღვრებით შეცვალეს. სამცხე-ჯავახეთში ის-მაღლა შემოიტყვის შედეგად, როცა მთელი მოსახლეობა მაჰმადიანდებოდა, ძველი კათოლიკეების „მცირე რიცხვა შეინარჩუნა მიღებული კათოლიკე სარწმუნოების სომხის ტიპიკონის მიღებით“ (მ. თამარაშვილი. ისტორია კათოლიკობისა, გვ. 41).

თურქეთის მთავრობის სპეციალური ფირმანით სომხს კათოლიკეთა გადაყვანა ლათინურ ტიპიკონზე აკრძალული იყო (მ. ლომსაძე. გვიანი შუასაუკუნეების საქართველოს ისტორიიდან. ახაო-

ციხური ქრონიკები. თბ., 1979, გვ. 48).

ქართველ კათოლიკეთა ეკლესიაში შემოღებულმა სომხურენოვანმა რიტმა დიდი გავლენა იქონია მრევლის ონომასტიკაზე. სომხურენოვანი ტიპიკონით მონათლულ ბავშვებს ისტორიულად ჩამოყალიბებული და მიღებული სომხური სახელები ერქმეოდა. შემდეგ დროთა განმავლობაში სახელის მიხედვით იქნებოდა ახალი გვარები და ნამდვილი წარმომავლობის დავიწყება ემსახურებოდა (მ. ლომსაძე. დასახ. ნაშრომი, გვ. 49).

XVII ს. დასაწყისში აღმოსავლეთ საქართველოში სპარსეთის ზეით შემოვიდა დომინიკანელი მისიონერები, რომლებიც კათოლიკური ეკლესიის პროპაგანდას ეწევიან. მაგრამ ქართულენოვანი საეფოსო რუჟითან მიერთების შემდეგ აიკრძალა კათოლიკური პროპაგანდა. კათოლიკური პროპაგანდა კათოლიკური მისიონის ცარიზმა დაუპირისპირა ადგილობრივი სომხი კათოლიკენი ლათინ პატრებს უკიდურესად ავიწროვებდნენ, სომხს კათოლიკებს კი, როგორც რუსული ორიენტაციის მატარებლებს, ყოველნაირად ხელს უწყობდნენ. მთავრობა იმაზეც კი თანახმა იყო, თუ კავკასიის ყველა კათოლიკე სომხურენოვან ტიპიკონზე გადავიდოდა, ან უკეთეს შემთხვევაში-გერგორიანობას მიიღებდა.

1886 წლის უმაღლესი ბრძანების შესაბამისად, ქართული მოსახლეობისათვის კათოლიკურ ეკლესიებში მღვდელმსახურება მხოლოდ სომხურ ენაზე უნდა შესრულდებოდა. იმპერატორ ალექსანდრე III-ის ამ ბრძანებულებაში ნათქვამი იყო: „მისი იმპერატორობითი უდიდებულესობა ბრძანებს, კავკასიაში მორწმუნე კათოლიკებს, სულერთია სომხურ წესს ეკუთვნის თუ ლათინურს, აღარ აქვთ უფლება ქართული ენით ისარგებლონ ეკლესიის ღვთისმსახურებაში, რომ აღარ იყოს დაყოფა ქართველ და სომხს კათოლიკეებად“ (იხ. მ. თამარაშვილი. ქართული ეკლესია დასაბამიდან დღემდე, გვ. 726). ქართველი კათოლიკე მოძღვრები ცდილობდნენ ვატაკონის დახმარებით გადაეჭრათ მშობლიური ენის დამკვიდრების საკითხი. მაგრამ რომის პაპი ქართველთა

კური მიჩვენებლების შესახებ. **ბერიძე ოზბეკი:** — ჩვენს წარმოებაში 200 მუშა-მოსამსახურე მუშაობს. საშუალო ხელფასი არის 120-150 ლარი. ჩვენ ვახერხებთ იმას, რომ იმ პერიოდშიც კი, როცა გაჩერებული ვართ, ხელფასი არ მოვაკლოთ ჩვენს თანამშრომლებს. ამავე დროს რაიონის ბიუჯეტთანაც დამოკიდებულებას პასუხისმგებლობით ვუდგებით და კასპის რაიონის ბიუჯეტის 30-40 პროცენტს ჩვენ ვუყვებით.

რინოს ოდიშელი: — ჩვენ არც ქველმოქმედება გვაინტერესებს, რაიონში არ ჩატარებულა არცერთი კულტურული და სპორტული ღონისძიება, რომლისთვისაც ჩვენ ხელი არ გავგვემაროთ. ქართული კაცი ბუნებით ქველმოქმედი და რაც მტკი წარმატება ექნება ჩვენს წარმოებას, მით უფრო მტკი სასიკეთო საქმეების გაკეთების საშუალება გვექნება.

ბერიძე ოზბეკი: — მე მხოლოდ ვარ შეიქმნას საქველმოქმედო საქმიანობისათვის რაიონული ფონდი, სადაც ჩვენს დიდ წვლილს შევიტანდით და რაიონული მასშტაბით განისაზღვრებოდა, ვის რა დახმარება და ხელშეწყობა სჭირდება. ამით უფრო რეგულარული გახდებოდა საქველმოქმედო საქმიანობა.

— და ბოლოს, საინტერესოა თქვენი აზრი, შეუძლია ქართველ მწარმებს ქვეყნის გადარჩენა? **ბერიძე ოზბეკი:** — თუ სახელმწიფო შექმნის ქართული წარმოების განვითარებისათვის შესაბამის პირობებს, ქართველ მწარმებს აქვს ყველა მონაცემი იმისათვის, რომ აამუშაოს მრეწველობა და სოფლის მეურნეობა და დასაქმოს ხალხი და სახელმწიფო ბიუჯეტს სოლიდური შემოსავლების მქონე გახადოს.

ჩვენ რომ ქართული წარმოების უკეთესი მომავლის იმედი არ გვქონდეს, საქმეს ხელს არც მოვკიდებდით. დარწმუნებული ვართ, რომ საქართველო თავის წარმოებაზე დაყრდნობით ფეხზე მყარად დადგება და თავის ღირსებას დაიბრუნებს.

ესაუბრა ბია თვალაშაძე

თხოვნას არავითარ ყურადღებას არ აქცევდა. უფრო მეტიც, 1894 წელს პაპ ლეონის დეკრეტით აღმოსავლეთის კათოლიკებს ეკრძალებოდათ ლათინურ ტიპიკონზე გადასვლა, რაც იწმინდა ქართველ კათოლიკეთა ძალაუფლებად სომხურ ტიპიკონთან დაკავშირებას.

1889 წლის მაისში ხელისუფლების უმაღლესი ბრძანებით თბილისის კათოლიკეთა ეკლესია მოხსენებული იყო სომხურ ეკლესიასთან. ამავე დროს ადგილზე გაწვინდული ისმეტორები ამონებდნენ ქართულ ენაზე წირვა-ლოცვის აკრძალვის შესახებ ხელისუფლების მიერ გამოცემული ბრძანების შესრულებას (იხ. მ. ლომსაძე. მიხილ თამარაშვილი და ქართველი კათოლიკეები. თბ., 1984, გვ. 24). ქართველი კათოლიკური მრევლისათვის ეკლესიის დაკარგვის საკითხი ყველაზე მძიმედ ჩანდა, რადგან, თუ ეკლესიას სომხებს დაუპატრონებდნენ, მაშინ ქართველების თავმოყვარეობა თავისთავად შელახული იქნებოდა და ქართველი კათოლიკეები სომხს კათოლიკებად შეიცვლებოდა. ამის გამო ქართველი კათოლიკეებმა უმაღლეს ბრძანებას წინააღმდეგობა გაუჩინეს და საქმე გასარჩევად სასამართლოში გადაიტანეს.

1903 წელს იტალიაში იტალიურ ენაზე მხატვრული კონგრესი აციის ვერვა ტერ გაბრიელ ნახტევანმა გამოაქვეყნა წიგნი „სომხს კათოლიკეები საქართველოში და საკითხი კათოლიკე სომხთა და ქართველთა შორის“, რომელშიც გაყალბებული იყო ქართველი კათოლიკებისა და მთელი საქართველოს ისტორია. ამ ნერელთან დაკავშირებით „ივერიაში“ დაბეჭდა მ. თამარაშვილის ვრცელი მწერლობა ნარკვევი (იხ. ივერია, 1903, 26 და 28 დეკემბერი). ენაზე ეს ნერლი გამოქვეყნებულია. — ნერდა მ. თამარაშვილი, მე დიდად გავკვირდით ავტორის ტრიუმფისა და თავგასულობაზე ტრონიკისა და თვალაშაძეებთან ჩვენს წინააღმდეგ ებოძებოდა სიტუაცია და ცილისწამებას ვერაპაშა ავრცელებს. არ იკმარა რაც აქამდე ... გავერცხვებინათ ... ამის სათვის არ გვინდა უსურაღმდეგო დეტყოვით ასეთი თავსდაური ნერლი“ (იქვე, 1903, 26 დეკემბერი).

შთა თითხამ ოთარ თითხამ

ვისთან ვეკავით უზანავეს სსსპარტლოში „გარტალი“ საპარტალი?

ალბათ, ძალიან უნდა გიჭიროდეს ახალგაზრდას ხელში კალამი აიღო და გადამწყვიტო, შენი დარდი საზოგადოებას გაუზიარო. დარდი, რომელიც თავს არ გავიწყებს, მუდამ თან დაგვყვება და იძულებული ხარ სულ მასზე იფიქრო. ან კი როგორ შეიძლება გულგრილად შეხედო იმ ამბავს, რისი მოწმენიც ჩვენ გავხდით.

ს-ნ 21 სექტემბრიდან 9 ოქტომბრამდე საქართველოს რესპუბლიკის უზენაეს სასამართლოში მიმდინარეობდა ჩვენი მეგობრის, თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის სამკურნალო ფსუქოლოგის სტუდენტის, ზვიად ნოზაძის სასამართლო პროცესი (მოსამართლე ავთანდილ ნულუკიანი). ამ პროცესმა საფუძვლიანად შევეცირეთ რწმენა იმის თაობაზე, რომ ჩვენს ქვეყანაში შესაძლებელია სიმართლის დადგენა.

სასამართლო პროცესი განხილავდა 1993 წლის აგვისტოში დაბნეულ სურამში მომხდარ მკვლელობას, რომლის ჩადენაშიც ზ. ნოზაძის სდებდნენ ბრალს. ბრალდებულობის დამამტკიცებელ საბუთთა არარსებობის გამო იგი პირველადი ძიების დროს გამართლებული იქნა. 1997 წელს კვლავ აღიძრა სისხლის სამართლის საქმე ამ ფაქტთან დაკავშირებით.

მომხდარი ფაქტის დეტალებზე არ წარმოადგენს ჩვენს მიზანს, ეს, ალბათ, პროფესიონალების საქმეა. ჩვენი სურვილია ამ დღია წერილობით დაკარგული რწმენის პასუხი მოვთხოვოთ მოსამართლე ნულუკიანს საზოგადოების წინაშე.

9 ოქტომბერს გამოტანილი განაჩენი იყო არა მხოლოდ ზ. ნოზაძისათვის, არამედ ჩვენთვის, მისი მეგობრებისთვისაც,

რომლებიც, უკლებლივ ყველა, სხდომას ვესწრებოდით და სასამართლოსგან ობიექტური ქვეშარტების დადგენას მოველოდით.

სამსუხაროდ, მოსამართლე, მიუხედავად მის მიერ გაკეთებული განცხადებისა, რომ იქნებოდა მიუკერძოებელი და დაიცავდა როგორც ერთი, ასევე მეორე მხარის ინტერესებს, არ აღმოჩნდა თავისი სიტყვის პატრონი. მან, ყოველგვარი დასაბუთების გარეშე, ცრუმონმეტა სუბიექტური აზრზე დაყრდნობით, განზარს მკვლელობაში დაადანაშაულა ზ. ნოზაძე და 13 წლით თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯა.

სასამართლო დარბაზში მყოფ 40-ზე მეტ ახალგაზრდას, რომლებიც სულ რამოდენიმე წელიწადში — უკვე XXI საუკუნეში გამოვალთ ცხოვრების ასპარეზზე, ბ-ნა ნულუკიანმა ნათლად დაგვანახა, რომ არავის არ ჭირდება სიმართლე, რომ „ძლიერთა ანაქვეყნისათ“ ყველაფრის უფლება აქვთ. მან დაგვარწმუნა, რომ უფულო ადამიანის ბედი უზენაეს სასამართლოსაც კი არ ადარდებს, თუნდაც ის ცამდე მართალი იყოს.

მეტსმეტ მორალურ პასუხისმგებლობას ხომ არ იღებთ თქვენს თავზე, ბ-ნო ავთანდილ?

რასი დაადანაშაულეთ თქვენო „უწმინდესობა“, ზ. ნოზაძე, ნუთუ იმაში, რომ ძლივს გადაარჩა ძალით თავს მოხვეულ კონფლიქტში? იგი იმდენად მართალი იყო, რომ მიუხედავად ათასგვარი მცდელობისა, ეს ვერ იმალებოდა, ამას ხომ თქვენც ცხადად ხედავდით. ნუთუ ვერ ხედავდით, რომ მკვლელს ამდენი მეგობარი არ ეყოლებოდა და არც მთელი კურსი ამოუდგებოდა მხარში; ნუთუ ვერ დაინახ-

ეთ, რომ თქვენს წინ უკეთილშობილესი პიროვნება იჯდა განსასჯელის სკამზე?

მაშ, როგორ მოხდა, რომ „დაზარალებულად ცნობილების“ ჩვენებები, რომლებიც ასე გაკვირვებით და აღგავსოვით გამოცხადდა დასაწყისში მათ შორის არსებით განსხვავებათა გამო, განაჩენის კითხვისას „კეთილსინდისიერ ტყუილად“ გადაიქცა; როგორ მოხდა, რომ განაჩენი იმ საბრალდებო დასველის გადამღერება აღმოჩნდა, რომლის ავტორიც აშკარად და დასაბუთებულად დაადანაშაულა ტენდენციურობასა და მიკერძობებაში განსასჯელის ადვოკატმა ბ-ნმა გოჩა ჩხეიძემ, კამათის დროს; რატომ იცოდა წინასწარ — რამდენიმე დღით ადრე მეორე მხარე განაჩენი, რომელიც თქვენს გარდა არავის არ უნდა სცოდნოდა; რატომ არ მისაძინეთ რეაგირება იმ ფაქტზე, რომ ზ. ნოზაძე თავისი ადვოკატის გარეშე იქნა გაყვანილი შემთხვევის ადგილზე, რაც კანონის აშკარად დარღვევაა; რის საფუძველზე დაადანაშაულეთ „ბრალდებულს“, როცა გაურკვეველ მიზეზთა გამო უკვალობა გამოქრალი უმნიშვნელოვანესი ნივთმტკიცებანი: იარაღები, ტყვიები, ტანსაცმელი; რატომ არ მიიღეთ მხედველობაში სასამართლო სამედიცინო ექსპერტების დასკვნა, რომლის თანახმადაც ზ. ნოზაძის ბრალდებულობა არ მტკიცდებოდა, განაჩენი კი იმ ბალისტიკოსების დასკვნაზე აკეთეთ, რომელთაგან ერთ-ერთი ადამიანთა გატაცების გამო ამჟამად ციხეში იმყოფება, ხოლო მეორე, სასამართლო პროცესზე, რბილად რომ ვთქვათ, თავისი განსწავლულობით ვერ „ბრწყინავდა“?

რას მივანეროთ ეს ყოველივე

ბ-ნო ავთანდილ, რა იყო თქვენი ტენდენციურობის მიზეზი, გაყიდული სინდის-ნაშუი ხომ არა? უად დაიკარგა მართალი სამართალი?

პროცესის დასაწყისში მოწმეებს შენიშნებს აძლევეთ ქართველობის თაობაზე, დასასრულმა კი ცხადყო, როგორი ქართველიც ბრძანებულხართ, ბ-ნო მოსამართლე. მაშინ, როცა სახელმწიფო დამინაშევესა და რევიდივისტებსაც კი არ უსჯიან 13 წლით თავისუფლების აღკვეთას, თქვენ უნიჭიერესი და რაც მთავარია, მართალი ადამიანი საპრობილისთვის გაიმეტეთ. ყოველგვარი შემამსუშუქებელი გარემოების გათვალისწინების გარეშე. (ზ. ნოზაძის სულ ახალგაზრდა მეუღლე და მისი შვილი ჰყავს, დანარჩენზე აღარ ვსაუბრობთ) მისი ნიჭი, ჭკუა და ენუდიცია რომ წინართით საქართველოს, აი ესაა ეროვნული დანაშაული და არაქართული საქციელი, ბ-ნო ავთანდილ.

ზ. ნოზაძის არ სჭირდება ვინმეს შეწყალება, იგი მხოლოდ ობიექტური ქვეშარტების დადგენას ითხოვდა და ამის იმედოც შექნდა, რაც, სამსუხაროდ, არ გაუმართლდა. მისი სიმართლე ხომ ფაქტია, რომელიც ერთხელ უკვე (პირველივე ძიების დროს) დადასტურდა და ახლაც მხოლოდ და მხოლოდ ოფიციალურ დასტურს ელის.

„დიდი მადლობა“, ბ-ნო ავთანდილ, თქვენ „დროზე აგვიხილეთ თვალები“ და ცხოვრების ასპარეზზე იმ ბავშვური რწმენით არ გაგვიშვით, მართალი ადამიანი ყოველთვის გამარჯვებული გამოედის ბრძოლიდანო. ეს სასამართლო პროცესი ნამდვილად „კარგი

- გაკვეთილი“ გახლავთ ჩვენთვის.
- ბ-ნო მოსამართლე, ჩვენ ახალგაზრდები ვართ, პირველად ვიგემთ წაგებული ბრძოლის სიმწარე... თურმე საჭიროა და ოთარაანთ ქრვივით რკინის ქალამებს ჩავიცმევთ, კიდევ რკინის ჯოხს ავიღებთ ხელში და ყველგან მივალთ სიმართლის საპოვნელად.
- „უზენაესი სასამართლოს პატივცემული მოსამართლე“, საკუთარი სინდისი თუ არას გამხილებთ, უზენაესის მაინც არ გეშინით, ასეთი ცოდვით რომ იმძიმებთ სულს? თუკი ჯერ არ დაფიქრებულხართ, დროა დაფიქრეთ ბ-ნო ავთანდილ, დროა!
- თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის სამკურნალო ფაკულტეტის VI კურსის სტუდენტები:
1. გ. ზურაბიძე
 2. დ. ჯაფარიძე
 3. გ. ძაწინაძე
 4. ს. ძაწინაძე
 5. დ. მუშაპურიანი
 6. დ. საზარაძე
 7. გ. ვატიანი
 8. გ. სუციანი
 9. ი. ჩიქინდანიანი
 10. ი. ვალაშვილი
 11. გ. აბაშიანი
 12. გ. კვიციანი
 13. გ. ზაქარაიძე
 14. ა. შუაღაძე
 15. გ. ასათიანი
 16. კ. ბონაძე
 17. ბ. ტახტაძე
 18. გ. ჯეჯეძე
 19. გ. ზურაბიძე
 20. ი. კიკელაშვილი

კინოპანორამა

ამჯერად ჩვენი გზავთის საშუალებით გვინდა მოკლე ინფორმაცია მივანოდოთ მკითხველს იმ ახალ ფილმებზე, რომლებიც მალე გაეჩვენება ეკრანზე. მას ასე, ასეთი ფილმი „ჩასაფრება“.

სურათი პოლიტიკური ტრილერი, რომელმაც დაამტკიცა, რომ ბოროტება ყოველგვარ საზღვარს გასასცილდა.

პრინციპი ფილმის პოლიტიკური კორექტივისა პოლიტუდში იდიოტიზმამდე დაყვანილი. პროდიუსერებს ნოტალგია აქვთ 80-იან წლებზე. როცა მთავარ ბოროტებან გამოყვანილი ჰყავთ კომუნიზმი, ჩრდილო-აღმოსავლური ბლოკი, ლათინო-ამერიკული ნარკობარონები და

ველა ქვეყნის ტერიტორიაზე. დღეს-დღეობით არ შეიძლება განასახიერო ეთნიკური, რასობრივი, სექსუალური ემოციურობა (ეს რა თქმა უნდა, არა კორექტული იქნება), რაც შეეხება ლათინურ ნარკობარონებს, აქ საქმე გაცხილებით უკეთ არის და დღეს-დღეობით ისინი წარმოადგენენ ბოლოდროინდელ რისხვას, ხოლო ბერლინის მუდლის დაცემა და კომუნისტური რეჟიმი, უკვე გლობალური ძალაა, რომელიც წარსულს დაბარდა და პოლიტიკის რეჟისორებს დარჩათ რუსი გენერლები ომის ბუტაფორიაში გამოაყენებლად. მიუხედავად ამისა, უტალია და გერმანია — მთავარი მომწოდებელია მსოფლიო კინო-

ზარზე და შურაცხყოფა ნაციონალური მასურბელისა არ არის მიზანშეწონილი.

დარჩა მხოლოდ არაბი ფუნდამენტალისტები, მხოლოდ მიზეზის ათელისთვის საკმარისია განხეთქლება ნუ-იორკში სავაჭრო ცენტრში 1993 წელს, რომელიც კინოგეური დანაშაულიცაა.

სურათის „ჩასაფრება“ სცენარისტი ედგარ ცვიკი. მასში მოთხრობილია პოლიციის საქმიანობა, რომელიც ვერ უსწორდება ტერიტორიების ტალღას, რომელთაც ბრალად ედებათ ტერაქტების მოწყობა. მთავრობას ქალაქი გადაეცავეს სამხედრო რეჟიმზე. არაბული წარმოშობის ხალხი, რომლებიც მეორე მსოფლიო ომში იბრძოდნენ იაპონელების წინააღმდეგ, დააპატიმრეს და კონცლაგერებში გაგზავნეს.

გადაღებების დაწყებამდე ფილმის პროდიუსერმა ლინდა ობსტმა სცენარი გააცნო არაბეთის სამთავრობო ორგანიზაციის წარმომადგენელს და თანხმობაც მიიღო, მაგრამ მიუხედავად ამისა რამოდენიმე თვეში ამავე ორგანიზაციიდან მიიღეს შურაცხყოფილი წერილი და ფილმიდან რვა კადრის ამოღება მოითხოვეს. ლინდამ გაითვალისწინა მოთხოვნები და სცენარი ხელახლა გადაამუშავა და დაიწყო სურათის გადაღებები 1998 წლის გაზაფხულზე. გადაღებებმა სკანდალის გარეშე ჩაიარა. თუმცაღა თუ არ ჩავთვლით გადასაღებ მოედანზე შეპარულ ყურნალისტებს, რომლებმაც მოახერხეს სამხედრო ფორმაში გამოწყობილი ბრიუს უილისის გადაღება და დანულ ვაშინგტონთან ინტერვიუს აღება.

ფილმის შინაარსის მყოფლას არ დაეინყებთ, რადგან ახლო მომავალში ტელევიზიის პირები არხის საშუალებით იხილავთ სურათს.

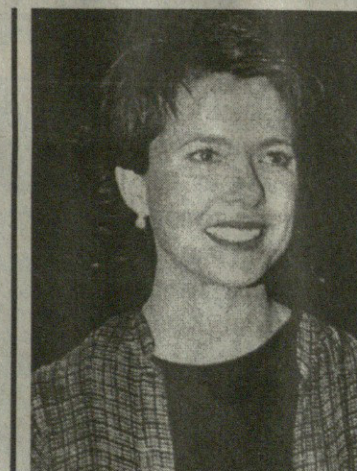
ფილმის „ჩასაფრება“ პრემიერამ დისკუსიები და კამათი გამოიწვია, ჩვენ ვთვლით, რომ დემოკრატიულ საწყისებზე აღმოცენებულ ქვეყანაში კამათი ბრძოლაში არ გადაიზრდება, მიუხედავად იმისა, რომ ოქტომბერში ფემინისტები მისწრაფვოდნენ პოლიტიკისკენ. ამის შემდეგ ინტერნეტის ერთ-ერთმა ყურნალისტმა ანეტ ბენინგი ბუვიკისთვის მოხუცად მიიჩნია.

მსგავსი, ერთი სტერეოტიპი დაიმსხვრა ჯერ კიდევ პრემიერამდე. დღემდე ყველას ეგონა, რომ ამ პრობლემით ახლა ინტერესდებიან მხოლოდ ახალგაზრდები, მაგრამ აღმოჩნდა, რომ ინტერნეტში სხირად იხედებოდა 40 წლის ქალიც, ანეტ ბენინგი.

ანეტ ბენინგი დიდი ხნის განმავლობაში ემზადებოდა, რათა ეთამაშა ტრუს აგენტო. იგი ხშირად დადიოდა აგენტებთან პრაქტიკოსების და იმუშავებდა მუსკულატურას. სწორედ ასეთმა მომზადებამ შეუწყო ხელი ანეტს, განეხორციელებინა გმირი სურათში „ჩასაფრება“.

ანეტ ბენინგი დაიბადა კანზას-სიტიში, იყო უმცროსი ოთხ ბავშვის შორის ოჯახში. შვიდი წლის ასაკში მამამ, რომელიც უშიშროების აგენტი იყო, ოჯახი კალიფორნიაში წაიყვანა.

მასობრივ აღნიშვნებს, რომ ბავშვობაში მსახიობის კარიერა არ იტაცებდა. 14 წლის ასაკში მდინდან იწყებს მუშაობას მამასთან, ხოლო სკოლის დამთავრების შემდეგ ეწყობა კოლეჯში, სადაც

ანეტ ბენინგი

«ოსკაროსნები»

შევეცდებით ჩამოგიტყალოთ ფილმები, რომლებიც კინოკრიტიკოსთა აზრით მომავალში წარდება ოსკარზე.

„ნამდვილად ღირავალი“

— ფილმი გადაიღო კარლ ფრანკლინმა ცნობილი ანი კინდლერის ამავე სახელწოდების რომანის მიხედვით. მთავარ როლებში არიან: რენი ზულევეერი, მერლ სტრიპი და ულიამ ხერტი.

„საქმეში“ დიდ მიღწევებს აღწევს, ემოცია, რომელიც სიღრმეიდან მოდის, მაგრამ მიუხედავად ამისა დელიკატურ ჩარჩოებშია მოქცეული ასეთი პრინციპით არის აგებული სწორედ ეს სურათიც.

„დაუპირილოდ ვეკვალა“

— ფილმი გადაიღო რეჟისორმა რობერტ ცოუნმა, პოლიუდის ლეგენდამ და „ოსკაროსანმა“. სურათში აგრეთვე დაკავებულნი არიან დიდი მიღწევების მსახიობები: ბილი კრუდუტი, დონალდ საზერლენდი და ბილი ბაუერმანი (სურათი ეძღვნება სპორტსმენის ცხოვრებისეულ თავგადასავალს).

„სამომალამო მომავალა“

— ფილმის რეჟისორია ტიენ ზეილინი, ხოლო მთავარ როლში კი იხილავთ ჯონ ტრავოლტას (რომელიც ასახიერებს აფერისტ ადვოკატს).

„ვრინის თაორია“

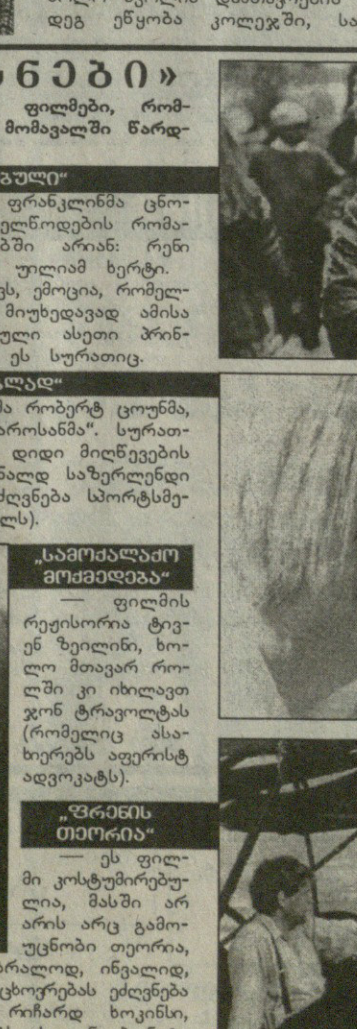
— ეს ფილმი კოსტუმირებულია, მასში არ არის არც გამოუცნობი თეორია,

მონანილობს სტუდენტურ თეატრში. ამ პერიოდში ანეტა გათხოვდა და სამცხოვრებლად გადავიდა დენვერში.

ანეტ ბენინგი ამბობს, რომ ხშირად თეატრის მსახიობი ვერ ხედება დიდ ეკრანზე, მას კი ბედმა გაუღიმა და 30 წლის ასაკში პირველი დებიუტი შედგა სურათში „დიდი პიკნიკი“. ამის შემდეგ ფილმები-ფილმებს მოჰყვა. მილომ ფორმანის ორი სურათი „სახიფათო კავშირები“ და „ვალმონტი“ (1989 წ.)

ასახიერება დენროს მეუღლის როლს „საეჭვო დანაშაულში“ (1997), ხაროსან ფორდთან სურათში „გენრისთან დაკავშირებით“ (1991 წ.)

ასე რომ, როლებით აღფრთოვანებული მსახიობი მიიწვეს ოლიმპოს მწვერვალისკენ.

აკადემიკოსი ლისეული გაეულივილის

შოთა ინჰიკრევილი (1929-1994)

ითი, თამარი, ფარნაეზი, ვახტანგი, გალაქტიონი და ისევ დიდი ილია, ჩვენი სათაყვანებლები გახდნენ სამუდამოდ.

ახლა ადვილია ყოველივე იმის თქმა, რასაც იგი ჩვენ ჭაღარაკთან ერთად, უმეტეს-

ნილად აღზნებული „გვიჩინებდა“ — გემოდღვრავდა, მაგრამ იმ დროს სათვის გმირობა, თუ არა დიდ გამბედაობასა და ვაჟკაცობას წარმოადგენდა. მას სენდებდა, მაშინ ქართველ მოჭაღარაკებში მიღებული იყო რუსულ-ქართული ტერმინოლოგიის ნარევი საუბარი.

უმრავლესობა ქართველი მოჭაღარაკების რუსული საჭაღარაკო და სალიტერატურო ანბანებით სარგებლობდა. დასამახსოვრებელი იყო ისიც, თუ როგორ ცინიკურად უყურებდა რიგი „წარჩინებული“ მოჭაღარაკი და მმართველი საჭაღარაკო ჩინოვნიკი „ქარის ნისქელებთან“ მებრძოლ ახალგაზრდა მოჭაღარაკსა და მწვინელს — შოთა ინჰ-

ირველს, როცა ის ქართული საჭაღარაკო და არა მარტო საჭაღარაკო, ენისა და დამწერლობის დამკვიდრებას რომ მოითხოვდა. ამ შემთხვევებში იგი მუდამ დაუდგარი და შეურიგებელი იყო, რამაც საბოლოოდ მშენებლოვანი როლი შეასრულა საქართველოში ქართული საჭაღარაკო დამწერლობის დროულ დამკვიდრებაში. რაც შეეხება მის პედაგოგიურ საქმიანობას, ზემოთ ჩამოთვლილ აღზრდილთა სახელები და დიდი როლიდან გამომდინარე ქვეყნული საჭაღარაკო თეორიული, კრიტიკული თუ პუბლიცისტური ნაშრომები თვალნათლივ მტკიცელებენ.

ბრწყინვალე მესოერების, დიდი ცოდნისა და ინტელექტის პატრონი ცხოვრებაში სავსებით არაპრაქტიკული აღმოჩნდა. მის კიდევ ერთ დამახასიათებელ თვისებათაგანს უანგარობა და თავდაუზოგველობა წარმოადგენდა. მასხენდებდა კიდევ, თუ როგორი ბედნიერი

სახით შემოვიდოდა წიგნებით დაუკრული ჭაღარაკის კაბინეტში, თავის „თავისუფალი საქართველოს ტერიტორიაზე“. მიღებული ხელფასს, უმეტესწილად, ჩვენთვის — მისწავლისათვის საჩუქრად ნაყიდ წიგნებში ხარჯავდა. იგი, როცა სხვა „რჩეული“ ქართველი მოჭაღარაკის ყველა სკვეთით სარგებლობდნენ, თავის ბოლო კაპიტალს სხვას უნაწილებდა. მეცადინეობისას საათი და რეგლამენტი მისთვის, თავისთავად ჩვენთვისაც არ არსებობდა. ხშირად მისსავე ნაყიდი ფუნთუშებით ვიმაგრებდით თავს. წერილმანებია ვითომ?

შოთა მასწავლებლის განუსაზღვრელი ენერჯია სასწავლებრივად კეთილ გავლენას ახდენდა მის გარშემო მყოფთაგანზე. სამაგიეროდ თავისი შეურიგებელი — უკომპრომისო ხასიათის გამო კრიტიკა არ აკლდა, რაზედაც ხშირად იტყობდა, რომ „მე მხოლოდ პატრონის ხალხი მფასებს და პატრეს მკვებს“ და ჩამოთვლას ნონა გაფრინდაშვილით იწყებდა ხოლმე.

ჭაღარაკი ისეთი სპორტიანი, რომელშიც წარმატების მიღწევას თავდაუზოგავ შრომასთან ერთად დიდი დრო სჭირდება, რასაც ხშირ შემთხვევაში ერთეულები თუ აღწევენ. შოთა ინჰიკრევილის ასობით და ათასობით მოსწავლეებშიც ჭაღარაკს ერთეულები შერჩნენ, მაგრამ რაც მთავარია, იმ მრავალმა ასულმა გაიარა მისი სულიერი ქართული სკოლა და სადაც არ უნდა იყვნენ, წრფელი მაღლიერებით გაიხსენებენ ბავშვობის იმ დაუფინყარ წლებსა თუ თვეებს.

„არან ადამიანები, რომელთა არსებობაც უანგარო და უშურველი ნათებაა, მხოლოდ ნათება სხვათა სასიკეთოდ, სასიბარულოდ“... ხოლო ვინც ანათებს უცილობლად ინვის კიდევაც. და! ინვის — იფერფლება. ასეთი იყო შოთა ინჰიკრევილი.

შოთა ინჰიკრევილის მონაფეთა სახელით მერაბ ჭანაშვილი

ისტორიის მეცნიერებათა კანდიდატი

მსოფლიოს საჭაღარაკო პრაქტიკას არ ახსოვს და ალბათ უნიკალური შემთხვევაცაა ერთი პროვინციის მიერ მაღალი რანგის მოჭაღარაკეთა ესოდენ დიდი რაოდენობის გაზრდისა: ექსტრა კლასის საერთაშორისო დიპლომატიები (ოლიმპიური და მსოფლიოს პირველობათა ჩემპიონები და პრეტენდენტები) ზურაბ აზმაიფარაშვილი, რომან ჯინჯიფიაშვილი, ნანა იოსელიანი, ნინო გურჯილა, დავით გურგენიძე (ორგზის მსოფლიოს პირველობის გამარჯვებული საჭაღარაკო კომპოზიტორი), გენადი ზაიჩიკი, ქეთევან კახიანი, მაია ლომინიშვილი, საერთაშორისო ოსტატები — თამაზ ტაბატაძე, აკაკი იაშვილი, ოსტატები — თეიმურაზ ლომია, ციცინო კახაბრიშვილი, მზია წერეთელი, ქეთევან და ნინო მელაშვილები, ნინო ხუბუღური, ცირა მერეკლიშვილი, ვარლამ ვეფხვიშვილი, კახა ჩიგოგიძე, კახა შალამბერიძე; საქართველოს დამსახურებული მწვინელები — გიორგი მაჭარაშვილი და გოგი ხომერიკი, კვალიფიციურ მოჭაღარაკეთა მთელი არმია. „ოსტატი ნახელავით იცნობა, მასწავლებელი — აღზრდილი“.

განსაკუთრებული თვითმყოფადი ხასიათი ყოველთვის გამოჩნდებოდა ხიდა მას. მასში, უმოთხრესი იყო სიყვარული — უზომო სიყვარული სამშობლოსადმი-საქართველოსადმი, უზომო სიყვარული ქართული საჭაღარაკისადმი, ბავშვებისადმი. მასხენდებდა 30-40 წლის წინ თუ როგორ დადიოდა იგი ქართულ სკოლებში და როგორ სათუთად კრიბავდა ასობით პატარა ქართველს, რომ შემდეგ მათში ჭაღარაკის სიყვარულთან ერთად საქართველოს ხატება დამკვიდრებინა. ნაძალადევში, მაშინ ლენინის რაიონის პიონერთა სახლში („სადაც დაკარგულში“) ერთი მოცუტუნული ოთახი ეკავა ჭაღარაკის კაბინეტს — ჩვენ „გაბრწყინებულ საქართველოში“ შევდიოდით. ილია, ვაჟა, აკაკი, ივანე, დავ-

იხილვათ
გარემონტებული მაღაზია (ფართი 91,3 მკვ, სარდაფი — 250 მკვ) მისაგართავი: ვარკეთილის 3, II მკვ. ფასი 8500 ლოლარი
საკონტაქტო ტელეფონი 79-63-30 ნოლარი

ქსკრეს-აუდიტ სერვისი
ლიცენზია № 091;
გთავაზობთ აუდიტორულ მომსახურებას ზოგად აუდიტში
1. საფინანსო-სამეურნეო საქმიანობის აუდიტორული შემოწმება;
2. საკონსულტაციო მომსახურება და რეკომენდაციები;
3. ძონების შეფასება-გადაფასება;
4. გუდალტრული მომსახურება;
5. ფირმების რეგისტრაცია.
თბილისი, თავისუფლების მოედანი, აუზკინის ძ.5 მკ-2 სართ.
ტელ: 93-15-89

ქართული სკოლის ერთ-ერთი სახეობის ცნობილ ამაგზარს, სპარტელოს მასხაბაბით რვა ჩემპიონის აღზრდელს, ამაგზად ასაკობან, შერყვული ჯანმრთელობისა და ეკონომიკურად ქლიერ გაჭირვებულ ადამიანს მსაჭიროება ფინანსური დახმარება.
თუ გულთან მიიტანთ ამ დახმარებას ქროვნების გასაჭირს (როგელმაც შეგნებულად არ ისურვა ვინაობის გამგება საგაროედ) და დახმარებას გადაწყვიტეთ, გთხოვთ დაგვიკავშირდეთ გზათ „სპარტელოს“ რედაქციაში. ტელ: 93-20-36.

სვირა ჯონარიკა
26 ნოემბერს ორმოცი დღე ინურება სვირა, რაც იმქვეყნიურ საუფლოში, ხარ. ჩვენი გლოვის, ტანჯვის, მუდმივი ცრემლების და შენი უზომოდ მონატრების დღეებია ეს დღეები. თითქოს გუშინ იყო ის საზარელი დღე, შენი მოულოდნელად და ტრაგიკულად დაღუპვის ამბავი რომ შევიტყვეთ. გულის სიღრმეში მაინც არ გვჯერა, რომ აღარა ხარ, პატარა იმედი მაინც გვიღვივის თითქოს, იმდენად შეუსაბამოა სიკვდილი შენთან, ასეთ ხალი-სან, სიცოცხლით სავსე, ოჯახის, ახლობელ-მეგობართა მოყვარულ ვაჟკაცთან.
22 წელი იცხოვრე ამქვეყნად, მაგრამ დიდი სიყვარული და უსაშველო გულისტკივილი დაგვიტოვე. შენი პატარა მარიაში დაგვრჩა ნუგეშად, შენს სახედ და ხატებად. ცრემლიანი თვალებით ვეფერებით მარიაშ და გულში ღურთის ვევედრებით, ჯანმრთელი, ბედნიერი გაიზარდოს და სახელოვნად აღაროს შენი გვარი.
გულდამწვრები, გახვეებულები დავდივართ ამქვეყნად. ანკი როგორ გვიდგას სული შენს დამკარგავს, მაგრამ მაინც მივართვით ამ გაძალღებულ წუთისოფელს, რადგან შენს მარიაშ გაზრდა უნდა, ჩვენთვის საფიციარ შენს საფლავს მოვლა და შენს ძვირფას ხსოვნას სათუთი მოფერება.
ნათელში იყავ, ჩვენო სვირა!
შენი ოჯახის წევრები

ვულოცავთ გნ ვახტანგ არახსიას ვაჟიშვილის, ანრი არახსიას მოვლინებას ამძვეყნად. გავრდილიყოს ღირსეული ქართველი ვაჟკაცი, წინაპრებისა და ოჯახის ტრადიციების ერთგული, ლაღი და ზადნიერი.
მურთაზ ჩიქოვანი, სერგო ჯანაშია

აზენით ლამაზად!

ლევან არქიტექტორი ნათაბე
• სახლები
• ინტერიერი
• გამწვანება
☎ 9207811.
3816328.

გაზეთ „საქართველოს“ კომპიუტერული სენბრი გთავაზობთ
გაზეთების, ჟურნალების, ბროშურების, ბუკლეტების დაკაბადონებას. ეტყველების (ფერდაყოფა — A3 ფორმატი, 1200 დბ), სარეკლამო პროსპექტების და სხვა პოლიგრაფიული პროდუქციის დამზადებას. ყველაფერი იაზად, სარისხისაზად, მაღალ თანამედროვე დონეზე და ოპერაბიულად.
თქვენ მოგემსახურებათ მაღალკვალიფიციური სპეციალისტები.
მის: თავისუფლების მოედანი, პუშკინის 5, I სართ. ოთახი 205, 206. ტელ. 93-19-99

ყურადღება!
ვინვეთ პრის რეალიზატორებად (გამსაღებლებად) დაუხამებად მოძალაქიავს. პირობების გაგება შემოიქლიათ ტელ: 93-20-36 ან მისაგართავი: აუზკინის 5, II სართული.
გაზეთ „სპარტელოს“ რედაქცია.

მთავარი რედაქტორი
სერგო ჯანაშია

ტელეფონები:
რედაქტორი: 93-20-36,
რედაქტორის
მოადგილე: 93-18-41

რედაქციის მისაგართი:
თბილისი, თავისუფლების მოედანი, აუზკინის ძ. 5
გაზეთის ინდექსი 66447

გაზეთის ღირებულება: ელგუჯა ჩხაიძემ
რედაქცია: ვია თვალავაძე (რედაქტორის მოადგილე), ზაზა ალ-ადამილი (კომპიუტერი დირექტორი), კობა კახანაძე (სამართლის დ-რე, პოლიტიკის განკ. გამგე), გიორგი ლალიაშვილი (რედაქციის განყოფილების გამგე), კორმასკონდენტმატი: კობა ბრეგვაძე, ქეთი ჩალუნელი, ქეთი გუგუაძე, ზათუნა ხატიაშვილი, ნათია ჭანტურია, მანანა ლობჯანიძე, ნანა ძველია.
კორექტორები: აპოლია გოგრაბაშვილი, აპრიტა ჯანაშია

გაზეთი ხელმძღვანელობს თავისუფალი პრესის პრინციპებით. გამოქვეყნებულ მასალებზე პასუხს ავტორები აგებენ

დამფუძნებელი და გამომცემელი საქართველოს გაერთიანებული რესპუბლიკური პარტია
რეგისტრირებულია თბილისის კრწანისის რაიონის სასამართლოს მიერ. №06/4-444